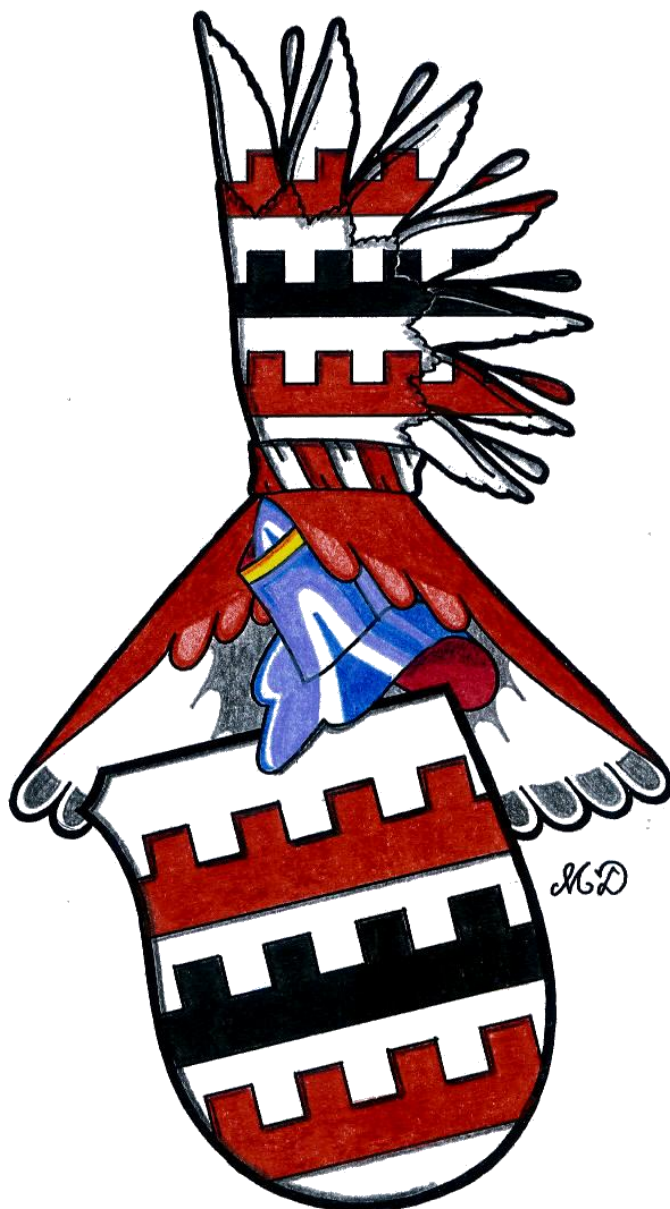

*J*IHOČESKÝ *H*EROLD

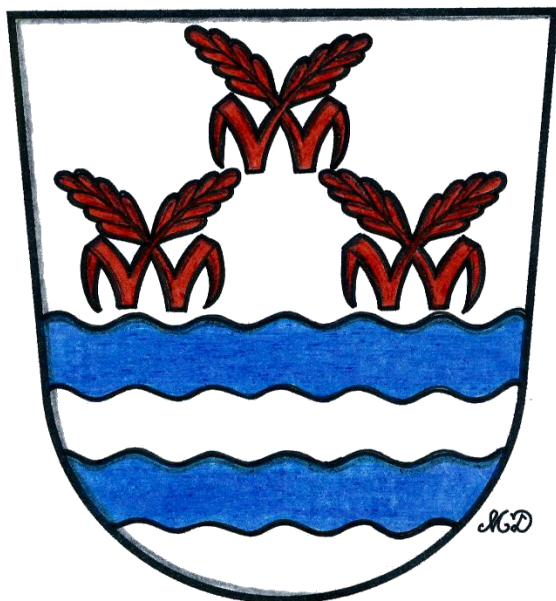

Časopis o historii a pomocných vědách historických

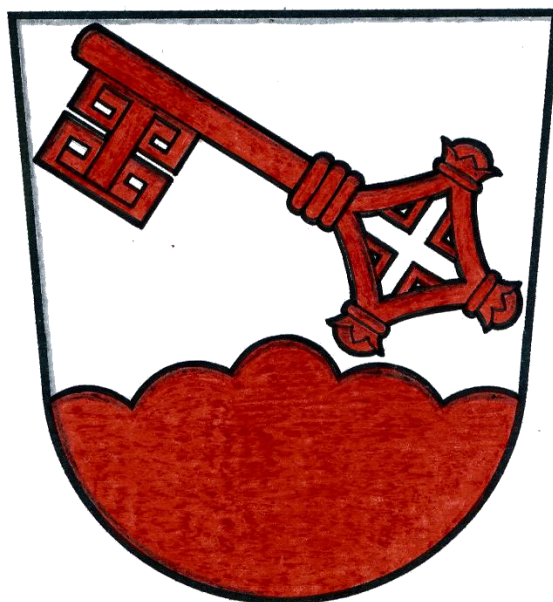

Vojslavští z Vojslavic

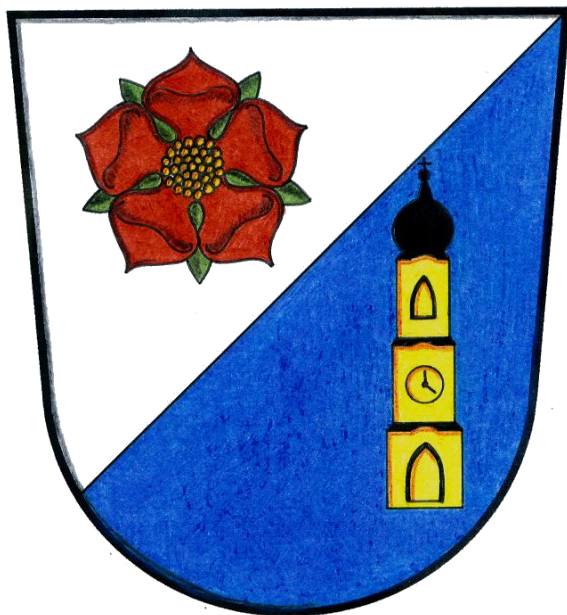
2/2007

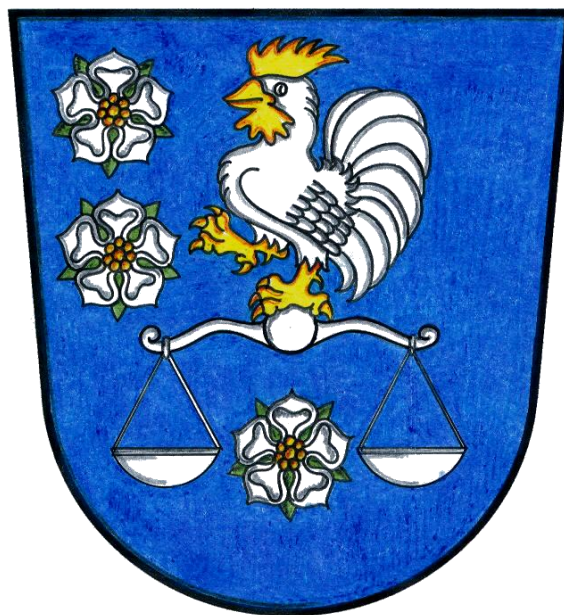
Litvínovice

Jílovice

Ševětín

Kamenná

<i>Autor příspěvku</i>	<i>Název článku</i>	<i>strana</i>
<i>Daněk Milan Ing.</i>	<i>Nové znaky obcí Jihočeského kraje</i>	<i>2</i>
	<i>Obsah</i>	<i>3</i>
<i>Daněk Milan Ing.</i>	<i>Úvodník</i>	<i>4</i>
<i>Chvojka Jiří PhDr.</i>	<i>Erb vladyků z Vojslavic v Českých Budějovicích</i>	<i>5</i>
<i>Červenka Vladimír Mgr.</i>	<i>České převorství johanitů a jejich heraldika II.</i>	<i>7</i>
<i>Milec Miroslav</i>	<i>Poklady z našich archivů</i>	<i>36</i>
<i>Daněk Milan Ing.</i>	<i>Nové znaky obcí Jihočeského kraje</i>	<i>39</i>
<i>Daněk Milan Ing.</i>	<i>Památky na vlastní oči viděné – červen 2007</i>	<i>41</i>
<i>Daněk Milan Ing.</i>	<i>Galerie šlechtických rodů – kůl</i>	<i>46</i>
<i>Daněk Milan Ing.</i>	<i>Znaky majitelů</i>	<i>48</i>

Jihočeský Herold č. 2/2007

***Časopis o historii a pomocných vědách historických
vydáván 2x ročně***

číslo 1/2007 vydáno v Českých Budějovicích dne 12.12.2007

***vydavatel : Ing. Milan Daněk, Dlouhá 18, 370 11 České Budějovice
evidenční číslo MK ČR E 14574***

u časopisu není prováděna jazyková korektura

úhrada nákladů na vydání ve výši 30,- Kč

Kontaktní adresa pro příjem příspěvků:

Ing. Milan Daněk, Dlouhá 18, 370 11 České Budějovice

Telefon: 737 438 029 po celý den

e-mail: danek@zoo-ohrada.cz

Již několikrát jsem v různých článcích zaregistroval povzdech nad tím, že chybí komplexní práce, ve které by byly zmapovány symboly měst a obcí České republiky. Jak jednoduše to vyřešili naši východní sousedé – Slovenská republika – ve svém Heraldickém registru jste si mohli přečíst v prvním letošním čísle Jihočeského Herolda. O soupis udělených znaků se kdysi neúspěšně pokusil p. Augustín v mnohokrát kritizované publikaci z nakladatelství ARBOR Sokolov. Možná, že se v poslední době začalo blýskat na lepší časy. Proč si to myslím? Při svých cestách po internetu jsem totiž narazil na několik vlaštovek, které jsou velice nadějně. A proto bych Vás rád seznámil s několika webovými stránkami, na kterých můžete v současné době tuto problematiku najít.

Jak v našem časopise, tak i v jiných publikacích byl Parlament ČR, konkrétně jeho Podvýbor pro heraldiku a vexilologii kritizován za to, že neexistuje žádný soubor, ve kterém by bylo možno si prohlédnout udělené obecní symboly. Snad se začalo přece jenom konečně něco dít. Na webových stránkách Parlamentu ČR se totiž objevil odkaz na tzv. systém REKOS (Registr komunálních symbolů ČR). V tomto registru je možné vyhledat odkazy na dosud udělené obecní symboly a to dokonce i s vyobrazeními. Co se týká těchto vyobrazení, zatím tam ještě nejsou všechny udělené obecní znaky, ale to chce jenom čas. Na stránkách je uvedeno, že bude postupně doplňován podle dostupných materiálů. Údaje jsou přehledně řazeny s uvedením čísla rozhodnutí předsedy Poslanecké sněmovny PČR. Vyhledávání je možno provádět podle názvu obce, ale i podle jednotlivých krajů a okresů. Tento systém můžete najít na adrese www.psp.cz/cgi-bin/win/rekos/intro.aspx.

Celkem zdařilé publikování historických i nových znaků obcí České republiky již od roku 1991 provádí pánové Lubomír Zeman a Jan Zachar v bohužel málo známém týdeníku Veřejná Správa (S), kde na poslední straně obálky je vždy uveřejněn jeden znak. Zde jsou uváděny pouze znaky, jejichž vyobrazení je doplněno krátkou statí z historie a současnosti obce. Elektronickou podobu této poslední strany je také možno najít na webové stránce MV ČR (www.mvcr.cz/casopisy/s/znaky.html), které vřele doporučuji. Bohužel tato elektronická verze nezahrnuje všechny ročníky tohoto časopisu, ale pouze asi 280 posledních znaků, což při počtu udělených znaků (do dnešního dne již více jak 3.500) je velice málo.

Zájemcům o vlajky mohu vřele doporučit nahlédnutí do webových stránek na adrese <http://vexilolognet.hyperlink.cz/>, kde může zájemce najít databázi vlajek obcí České republiky. Také na těchto stránkách je možné vyhledávat vlajky obcí ČR podle názvů, ale také podle krajů a okresů.

Vytvořit databázi znaků obcí České republiky se snaží také Hukvaldská heraldická galerie na webových stránkách s názvem „Bivojova heraldika“ a adresou <http://heraldikus.wz.cz>. Tyto webové stránky, tedy alespoň co se týká komunální heraldiky jsou zatím tzv. „ve vývinu“, takže jejich tvůrcům dejme čas na to, aby je dobře zpracovali.

A nakonec mi nezbývá, než pozvat k navštívení mých nových webových stránek, které se mimo jiné budou zabývat i komunální heraldikou a vexilologií. Tyto webové stránky by měly být spuštěny do konce roku 2007. Kromě jiných informací zde návštěvníci uvidí i znaky a vlajky obcí Jihočeského kraje. Najdete je na adrese www.jihoceskyherold.cz. Co se týká formy, rozhodl jsem se jít podobnou cestou jako autoři znaků a textů v časopise Veřejná správa – tedy kresbu znaku a vlajky doplnit o důležité údaje z historie a současnosti obce. Na začátek, tedy v době spuštění stránek budou k dispozici pouze obce okresu České Budějovice, které již mám z větší části zpracovány a na jejichž vytváření jsem se určitým způsobem i podílel, ale v budoucnosti bude tato databáze doplněna postupně o všechny znaky obcí ostatních okresů celého Jihočeského kraje a postupně bude doplňována o nově udělené znaky a prapory.

Přeji Vám příjemně strávené chvílky u webu a také při čtení Jihočeského Herolda.

Restaurátorské práce v bývalém klášterním kostele Obětování Panny Marie přinesly už několik pozoruhodných objevů. Jedním z nich byla nástěnná malba v poli křížové chodby nad zadním vchodem do kostela. Scéna ukřižování se zachovala jen zčásti, jasné jsou však dva štítky se znaky po jejích stranách. V obou případech se jedná o stejný erb.

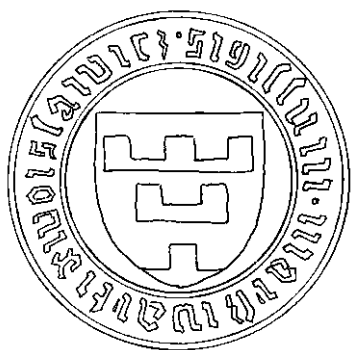
Znak z nástěnné malby (foto Ing. Daněk)

Figura zvaná „cimbuří“ je v heraldice dobře znám. Patřil především známému rodu pánů z Cimburka, navíc však také dvěma méně známým českým vladyckým rodům ze Střimelic a z Vojslavic. Podle Augusta Sedláčka se patrně jedná o zchudlé větve pánů z Cimburka, s nimiž měli společný erb. Nikoli však zcela shodný. Zatímco páni z Cimburka měli ve štítu cimbuří v barvách červené a stříbrné, měli Chmelíkové ze Střimelic ve znaku dvě černá cimbuří ve zlatém poli. Pokud se týká rodu Vojslavských z Vojslavic, uvádí dosud literatura jejich znak bez barev, na znamení, že nejsou známy. V případě nástěnných maleb ve zdejším klášterním kostele jsou barvy jasně znatelné. Ze tří cimbuří ve štítě jsou horní a dolní cihlově červené a prostřední černé.

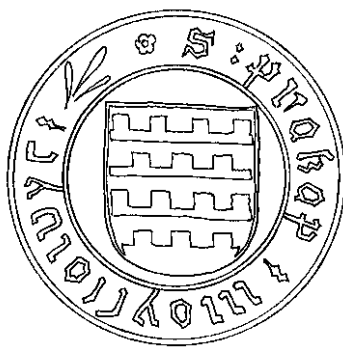
Položme si nyní otázku, zda se jedná skutečně o erb vladyků z Vojslavic. Ze tří rodů, které měly ve znaku cimbuří, nepřicházejí v úvahu předně vladykové ze Střimelic se dvěma cimbuřími. Tři cimbuří měli ve znaku páni z Cimburka, ale jejich barvy se liší od znaků zde objevených. Zbývají tedy vladykové z Vojslavic.

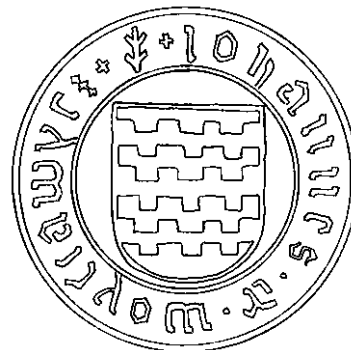
Nástěnná malba v křížové chodbě Dominikánského klášterního kostela na Piaristickém náměstí v Českých Budějovicích, foto Ing. Daněk

Markvart z Vojslavic purkrabí
Jindřichův Hradec, J.H.- RA
z Hradce, listiny 103/79,
30.3.1424

Prokop z Vojslavic T.- VS.
Třeboň, IA-1Aa-N107
2.2.1449

Jan z Vojslavic, bratr Prokopa
II., T- Cizí statky, karton 87,
č. 235, 22.6.1477

Literatura uvádí Markvarta Vojslavského z Vojslavic (u Želiva), který byl v letech 1424 – 34 purkrabím na Jindřichově Hradci. Zúčastnil se jednání sněmu v roce 1440 a zemřel nedlouho po něm. Jeho synové vlastnili od poloviny 15.století Popelín, Hořepník a další statky. Prokop z tohoto rodu byl rovněž purkrabím na Jindřichově Hradci (1459 – 63) a zemřel před rokem 1482. jeho bratr Jan koupil v roce 1479 hrad Kámen a zemřel brzy poté roku 1483. jeho potomci drželi Kámen až do roku 1523. v průběhu 16.století rod zchudl. Poslední z něj se uvádí Petr, který hospodařil na dvoře Hemžích u Chocně.

Otázkou je, kde se v Českých Budějovicích vzal jejich znak. Jeho umístění jistě nebylo náhodné. Svědčí o tom, že někdo z Vojslavských měl k tomuto chrámu bližší vztah. Pravděpodobně se jednalo o nějakou donaci. Není známo, že někdo z tohoto rodu by si zvolil zdejší klášterní kostel za místo posledního odpočinku, není to však ani zcela vyloučeno. Pod hlavním oltářem se nachází několik náhrobních kamenů, které zatím nebylo možno prostudovat. Další mohly být zničeny v průběhu uplynulých staletí. V každém případě je nález erbu Vojslavských z Vojslavic nečekaným překvapením, které navíc pomohlo upřesnit jejich znak.

Literatura:

<i>kol. autorů</i>	<i>Ottův slovník naučný</i>
<i>M. Mysliveček a kol.</i>	<i>Čas hradů v Čechách, 2.díl, Praha 1995</i>
<i>M. Mysliveček</i>	<i>Erbovník I., Praha 1993 + Erbovník II., Praha 1997</i>
<i>kol. autorů</i>	<i>Encyklopedie Českých Budějovic</i>

20. Heinrich, sv. pán von Logau zu Olbersdorf, Gissmanstorff und Zaupiz (1620 – 1625)

Po několika staletích první etnický německý nejvyšší mistr českého převorství Heinrich von Logau pocházel ze starobylého slezského rodu. Roku 1604 byl se svými bratry Christophem a Davidem povýšen do českého panského stavu a současně mu byl polepšen erb. Do řádu maltézských rytířů vstoupil někdy před rokem 1587, v téže době se zapsal ke studiu na univerzitě v Sieně (pravděpodobně při cestě na Maltu nebo při návratu odtud). Roku 1590 byl pověřen správou komendy v Opavě, kterou ale následujícího roku postoupil jiné osobě. Roku 1594 se však do Opavy vrátil a setrval ve funkci zdejšího komtura až do své smrti. V letech 1595 – 1599 působil jako receptor (výběrčí poplatků pro řádové ústředí) v českém převorství. Později také spravoval rakouské komendy v Mellingu (1607 – 1620) a Fürstenfeldu (1610 – 1620). Již roku 1611 obdržel čekatelství na české převorství a roku 1612 byl prozatímně jmenován titulárním uherským převorem. Panovník jej učinil svým radou a komořím a někdy kolem roku 1601 byl jmenován císařským hejtmanem v Kladsku, kde také převážně sídlil. Protože byl vázán mnoha úředními povinnostmi, pronajímal opavskou komendu čas od času svému bratru Davidovi, což se podepsalo na jejím špatném stavu i na vztazích nájemce s poddanými. České převorství přebíral ve zuboženém stavu na samém závěru českého stavovského povstání, které otevřelo brány vleklému válečnému konfliktu a tím i častým vojenským operacím. Již roku 1619 dobyla vojska stavovského generála Mansfelda Strakonice a patřičně vyplenila město i hrad. Stavovské žoldnéře vystřídali císařští, kteří ložirovali ve městě a okolí v následujících letech. Kromě toho bylo strakonické panství neoprávněně převzato královskou komorou, proti čemuž se nejvyšší mistr úspěšně ohradil. Řádové panství bylo rovněž zmenšeno o Volyni, která musela být řádem jako zástavní zboží vrácena roku 1621 pražské metropolitní kapitule.

V letech 1621 a 1622 dobývali císařští žoldnéři také Kladsko pro účast ve stavovské rebelii. Jako zdejší císařský hejtman však Heinrich von Logau obyvatelům vymohl částečnou amnestii, město ovšem pozbylo řadu privilegií. Zemřel 11. 10. 1625 a byl pochován v chrámu sv. Víta v Praze.

Popis erbu:

Čtvrcený štít s červeným srdečním štítkem, v něm stříbrný maltézský kříž. 1. a 4. zeleno – stříbrně routovaném poli červené kosmé břevno, na něm stříbrný krácející lev se zlatou zbrojí. Ve 2. a 3. zlatém poli stříbrná rozkřídlená labuť s červenou zbrojí vzlétající z modrých vln. Dva korunované turnajské helmy, pravý s červeno – stříbrnými příkrývadly, v klenotu obdélná deska s obrazem 1. a 4. pole štítu ozdobená na rozích zlatými kuličkami a pětící per – zlatým, červeným, stříbrným, červeným a modrým. Levý helm s modro – zlatými příkrývadly, v klenotu stříbrná vzlétající labuť s červenou zbrojí.

Prameny:

Protože se zatím autorovi nepodařilo nalézt žádný doklad vzhledu erbu Heinricha von Logau v době, kdy stál v čele českého převorství, předkládá variantu reprodukovanou podle pečeti z roku 1614, kdy byl jmenovaný komturem ve Fürstenfeldu a Opavě.

StLA Graz – U 1614 – I – 1, Dipl. – Nr 63c.

21. Rudolf Balthasar, svobodný pán von Paar zu Hardtberg und Krottenstein (1626)

Rudolf Balthasar von Paar pocházel z původem lombardského rodu, který se usadil již v první polovině 16. století v habsburských zemích a zabýval se provozováním poštovních služeb v Uhersku, Nizozemí a Štýrsku, kde Johann Baptist získal roku 1596 úřad dědičného poštmistra. Ten byl otcem Rudolfa, matkou pak rakouská šlechtična Afra Sidonia von Haymb.

Roku 1606 byl Rudolf spolu se svým bratrem Johanem Christophem, posléze dědičným poštmistrem v Uhersku, Rakousku, Čechách a Slezsku, povýšen do rakouského panského stavu, což bylo všem příslušníkům rodu potvrzeno roku 1623 pro Říši.

Do řádu maltézských rytířů vstoupil Rudolf roku 1595 a záhy byl přijat na dvůr pozdějšího císaře Ferdinanda Štýrského, který ho jmenoval svým komořím, tajným radou a štolmistrem. Roku 1610 je doložen jako řádový komtur v Malé Olešnici, kde jej ale nejspíše již roku 1613 vystřídal Nikolaus von Mettich. V roce 1610 ze závázal vykoupit ze zástavy městské rady komendu ve Vratislavi a spravovat ji k užitku řádu. V letech 1620 – 1626 působil jako komtur ve Fürstenfeldu a Mellingu. Současně byl císařem jmenován velitelem vojenské hranice v chorvatském Karlstadtu (Karlovac), kde také po svém jmenování nejvyšším mistrem českého převorství dne 23. 4. 1626 zemřel, aniž by úřad fakticky převzal. Pohřben byl v jezuitském kostele ve Štýrském Hradci (Graz). Na tamějším Paarově náhrobníku se poprvé setkáváme s termínem velkopřevor (magnus prior) jako s označením generálního představeného českého převorství. Nový titul existoval zprvu souběžně s dosavadním označením „nejvyšší mistr“ a trvalo ještě několik desetiletí, než jej zcela nahradil.

Popisy erbů:

- 1) Čtvrcený štít s červeným srdečním štítkem, v něm stříbrný maltézský kříž. 1. a 4. pole dělené, v horní stříbrné polovině červený běžící býk se zlatou zbrojí, spodní polovina třikrát zlato – modře kosmo dělená. Ve 2. a 3. zlatém poli černá korunovaná orlice se zlatou zbrojí. Dva korunované turnajské helmy, pravý s červeno – stříbrnými příkrývadly, v klenotu rostoucí červený býk mezi rozloženými křídly se zlatými a modrými šikmými (vpravo) a kosmými (vlevo) pruhy. Levý helm s černo – zlatými příkrývadly, v klenotu černá korunovaná orlice se zlatou zbrojí.
- 2) Čtvrcený štít s červeným srdečním štítkem, v něm stříbrný maltézský kříž. 1. a 4. pole třikrát zlato – modře kosmo dělené. Ve 2. a 3. zlatém poli černá doprava hledící korunovaná orlice se zlatou zbrojí. Štít převýšený listovou korunou spočívá na prsou černého císařského orla se zlatými nimby a zbrojí pod císařskou korunou.

Prameny:

Jelikož Rudolf Paar zemřel před převzetím úřadu nejvyššího mistra českého převorství, neznáme přirozeně žádný doklad podoby jeho erbu v této nové funkci. Obě předkládané varianty tudíž pochází z doby, kdy byl komturem. Variantu první nacházíme na pečeti z roku 1610 (NA Praha, ŘM – L, i. č. 1882, sg. Jo XXXVII Wroc. 66c), druhá je k vidění na komturevě portrétu v rodové galerii Paarů na zámku v Bechyni.

22. Vilém, hrabě Vratislav z Mitrovic (1626 – 1637)

Syn Vilém se narodil roku 1576 Janu Vratislavovi z Mitrovic na Mníšku a jeho druhé manželce Ludmile z Vřesovic. Jako tříadvacetiletý vstoupil do řádu maltézských rytířů a oddal se vojenské dráze ve službách arcidomu rakouského, na které strávil celý svůj život. Poprvé se vyznamenal roku 1605 na uherském bojišti při dobývání Ostřihomi a Hatvaně, za což byl povýšen na velitele pěchoty. Současně získal také několik funkcí u dvora; byl císařským truksasem, číšníkem a po určité dobu velel císařově osobní stráž – trabantům. Za věrné služby byl již roku 1607 povýšen do rakouského a roku 1619 do českého panského stavu. V té době byl již řádovým komturem ve Velkém Týnci, Mailbergu, Brně a Horních Kralovicích. Za stavovského povstání zůstal věrný Habsburkům a jako zkušený velitel se podílel na válečných operacích. Po Bílé hoře byl roku 1623 spolu se svými bratry za zásluhy povýšen do hraběcího stavu s právem psát se „z Mailbergu“; roku 1629 obdržel říšský panský stav a roku 1637 mu byl potvrzen hraběcí titul. Kromě toho byl jmenován císařským tajným radou, královským místodržitelem v Čechách a dvorským maršálkem. Za třicetileté války

zůstal nadále činný také v armádě, kde dosáhl titulu polního strážmistra (feldvachtmistra). Roku 1625 mu byly svěřeny do velení dva kyrynské pluky a posléze byl povolán do dvorské válečné rady. Za války dánské a švédské působil v letech 1627 – 1634 jako generální vojenský komisař, který zodpovídal za rovnoměrné rozdělování válečných břemen a kontribucí. Angažoval se také v diplomacii. Roku 1635 byl jedním z císařských vyslanců jednajících o příměří se saským kurfiřtem Janem Jiřím.

Jako nejvyšší představený českého převorství maltézských rytířů se snažil rozšiřovat a zvelebovat řádový majetek. Roku 1626 prodal s povolení řádového ústředí komendu v Kladsku a zakoupil od Německých rytířů panství Dívčí Hrad ve Slezsku. Strakonickým potvrdil roku 1629 privilegia a na místním hradě nechal provést několik stavebních úprav, jak dosvědčuje dvojice velkopřevorových erbů dochovaná v interiérech bavorovského křídla hradu. Roku 1628 úřadovala také na Strakonicku reformační komise s cílem zjistit počet nekatolíků v Prácheňském kraji.

Velkopřevor Vratislav nezapomínal ani na vlastní rod. Roku 1623 postoupil bratru Zdeňkovi svůj díl Mníšku a za peníze získané dědickým porovnáním zakoupil v konfiskacích panství Horní Libchava a Dolní Volfartice na Českolipsku, které dále rozšířil roku 1629 ziskem Stružné. Nově vytvořené panství odkázal v závěti jako soukromý majetek svému již zmíněnému bratru Zdeňkovi. Protože se ale jednalo o majetek získaný řádovým rytířem, vystoupil pozdější velkopřevor Wilhelm Leopold, hrabě von Rheinstein – Tattenbach (1658 – 1661) s námitkou, že by panství mělo připadnout řádu, což zemský soud akceptoval. Rheinsteinův nástupce Adam Vilém Vratislav z Mitrovic (1662 – 1666) zamýšlel učinit z Horní Libchavy rodovou komendu, kterou by trvale spravovali příslušníci rodu Vratislavů. To bylo ovšem realizováno pouze v případě velkopřevorova bratra a pozdějšího nástupce Františka Šebestiána. Poté přestala Horní Libchava fungovat jako komenda a zůstala jen řádovým panstvím spravovaným světskými úředníky. Řád si podržel výsadní právo na obsazování far na Libchavsku řádovým kněžstvem.

Za úřadování velkopřevora Viléma Vratislava z Mitrovic bylo roku 1627 vydáno císařem Ferdinandem II. Obnovené zřízení zemské, které také upravovalo postavení maltézského velkopřevora v souvislosti s návratem duchovního stavu na zemský sněm. Zde náleželo velkopřevorovi místo hned za pražským arcibiskupem, chyběl-li diecézní biskup, čímž se stal prvním prelátem Království českého. Velkopřevorům byl dále přiznán post stálého přisedícího zemského soudu, sněmovního komisaře a místo v kolegiu zemských místodržitelů.

Velkopřevor Vilém Vratislav z Mitrovic zemřel 19. 1. 1637 a byl pochován pod znakovým náhrobkem v kapli sv. Zikmunda ve svatovítské katedrále.

Popisy erbů:

- 1) Černo – červeně polcený nakloněný štít s červenou oddělenou hlavou se stříbrným heraldským křížem. Štít je obtočen tzv. habsburským záslužným věncem složeným z červené a stříbrné stuhy a podložen maltézským křížem. Turnajský helm s pohanskou korunou a černo – červenými příkrývadly ve tvaru pláště splývajícího po stranách štítu, v klenotu černý a červený roh.
- 2) Čtvrcený nakloněný štít, v 1. a 4. červeném poli stříbrný heraldský kříž, 2. a 3. pole černo – červeně polcené. Štít je obtočen tzv. habsburským záslužným věncem složeným z červené a stříbrné stuhy a podložen maltézským křížem. Turnajský helm s pohanskou korunou a černo – červenými příkrývadly ve tvaru pláště splývajícího po stranách štítu, v klenotu černý a červený roh.

Prameny:

První variantu spatřujeme kupříkladu na pečeti z roku 1629 (SOkA Strakonice, AM Strakonice – Listiny, i. č. 16, sg. I/15, k. 1). Druhou variantu (s drobnými odlišnostmi)

přinášejí především epigrafické prameny, zejména dvě nástěnné malby odkryté ve dvou po sobě jdoucích místnostech v bavorovském křídle hradu ve Strakoniciích. Podobně je erb zachycen také na náhrobníku v kapli sv. Zikmunda ve svatovítské katedrále (kresebnou reprodukci dnes obtížně přístupného náhrobníku má Wunschwitz, NA Praha, Sbírka Wunschwitz, i. č. 1324). Sfragistický doklad uvedené varianty nacházíme na pečeti z roku 1636 (ANM, Genealogická sbírka F, i. č. 223, k. 177).

23. Rudolf, hrabě Colloredo – Wallsee (1637 – 1657)

Colloredové byli starobylým značně rozvětveným rodem z italsko – rakouského pomezí, který se na konci 16. století usadil v dědičných rakouských zemích. Roku 1588 byli povýšeni do rakouského panského stavu s predikátem po vymřelém domácím rodu von Wallsee. Roku 1591 byl Colloredům panský stav potvrzen také pro říši a o dva roky později obdrželi inkolát v Čechách. Rudolfův otec Ludovico z Asquilinovy větve byl císařským komořím, matka Perla di Polcenigo e Frana dvorní dámou. Při pobytu císařského dvora v Českých Budějovicích roku 1585 se jim zde 2. 11. narodil syn, který obdržel jméno po svém kmotru, jímž byl sám císař Rudolf II. Panovník zajistil mladému kmotřenci místo pážete u svého dvora a zřejmě také intervenoval pro přijetí Rudolfa do řádu maltézských rytířů roku 1593. Již jako velmi mladý získal Rudolf první vojenské zkušenosti v Uhersku a Benátsku. Vojenskou dráhu si oblíbil a věnoval se jí po celý zbytek života. Na straně císaře bojoval již v českém stavovském povstání a později patřil mezi nejdůležitější císařské velitele třicetileté války, ačkoli nedosahoval kvalit dalších ostřílených válečníků jako byli Valdštejn, Piccolomini či Gallas. V bitvě u Lützenu roku 1632 velel pravému křídlu a byl sedmkrát zraněn. Císař jej jmenoval svým komořím a tajným radou, povolal ho do dvorské válečné rady a povýšil na polního zbrojmistra. Roku 1642 byl ustanoven vojenským velitelem v Praze a v letech 1643 – 1647 dokonce zastupoval Piccolominiho ve funkci vrchního vojenského velitele v Čechách. Roku 1648 řídil úspěšnou obranu Prahy před Švédy. Za četné válečné zásluhy byl již roku 1624 povýšen do říšského hraběcího stavu. Svou zákulisní úlohu, byť druhořadou, sehrál Colloredo také při likvidaci Albrechta z Valdštejna. Z majetku zkonfiskovaného Valdštejnovu straníkovi Adamovi Erdmannovi Trčkovi z Lípy koupil se svým bratrem Girolamem, rovněž významným habsburským válečníkem, roku 1636 Opočno. V Praze si na svahu Petřína nechal vystavět palác se skvostným zahradním areálem a vyhlídkovým gloriem.

V řádu maltézských rytířů zastával Rudolf Colloredo funkci komtura ve Velkém Týnci (1622 – 1637), Hrobníkách (1625 – 1637), Opavě a Makově (1626 – 1637) a Fürstenfeldu (1650 – 1657). Roku 1646 byl řádovým vyslancem k volbě nového císaře. Po svém zvolení velkopřevorem se významně zasadil o obnovu pražského řádového domu u Panny Marie pod řetězem na Malé straně. Již roku 1645 započaly z jeho iniciativy práce na opravě klášterního kostela (přerušené na čas za švédského obležení Prahy roku 1648), na nichž se podíleli architekti Carlo Lurago, Santino Bossi a kameník Giovanni Battista Spinetti. Rekonstrukce dokončená roku 1655 dala kostelu novou barokní tvář a byla důležitým projevem obnovy pozic řádu v důsledku úspěšné protireformace. Jejím vrcholem ovšem bylo znovuzřízení pražského kněžského konventu, do jehož čela byl roku 1650 postaven převor Bernard de Witte, kterému papež potvrdil dávné právo používat pontifikálie. V čele konventu stál takřka třicet let a kostelní interiér obohatil objednááním obrazů u věhlasného soudobého malíře Karla Škréty, který rovněž dvakrát převora portrétoval.

Se vzrůstem významu pražského domu začal klesat význam Strakonic jako sídla řádového ústředí českého převorství. Podepsal se na tom také švédský vpád roku 1641, při němž byly poškozeny město i hrad. Velkopřevor Colloredo si ovšem uvědomoval stěžejní důležitost Strakonic pro řádové hospodářství, a proto roku 1645 Strakonickým potvrdil a významně rozšířil privilegia, mimo jiné také k výrobě a distribuci piva, čímž položil základ tradičního

strakonického pivovarnictví. Poškozený strakonický hrad nechal provizorně opravit, nově byl vymalován a upraven také hradní kostel sv. Prokopa.

Po třicetileté vládě zemřel velkopřevor Colloredo 27. 1. 1657 a byl pochován v kostele Panny Marie pod řetězem v Praze. Na paměť obnovy kostela a konventu byla roku 1857 instalována k pravému bočnímu oltáři mramorová socha velkopřevora od Emanuela Maxe. Osobnost Rudolfa Colloreda jako velkopřevora a válečníka rovněž připomíná barokní heraldická montáž zavěšená na levé stěně kněžiště a představující erb velkopřevora podložený řádovým křížem a obklopený válečnými trofeji.

Popisy erbů:

- 1) Uprostřed štítu stříbrné břevno, v něm černý císařský orel se zlatou zbrojí pod korunou. Horní pole je červeno – černě polcené, v pravém poli stříbrný tlapatý (maltézský) kříž, spodní pole koncipováno opačně. Štít je podložen maltézským křížem a převýšen listovou korunou.
- 2) V černém štítu stříbrné břevno, v něm černý císařský orel se zlatou zbrojí pod korunou. Štít je podložen maltézským křížem a převýšen listovou korunou.

Prameny:

První a zároveň nejrozšířenější varianta velkopřevorova erbu má základ zejména v četných sfragistických pramenech (několik pečetí z roku 1645 a další z roku 1652, srov. SOkA Strakonice, AM Strakonice – Listiny, i. č. 18, sg. I/17, k. 2; i. č. 19, sg. I/18, k. 2; i. č. 20, sg. I/19, k. 2; SOkA Strakonice, AM Radomyšl – Listiny, i. č. 8, sg. I/8, m. 53; SOkA České Budějovice, Chronologická řada 47, 1645, 27. 3.), uplatnění ale také nalezla v epigrafické oblasti, například v podobě polychromovaného erbu ve štukové dekoraci stropu presbytáře řádového kostela Panny Marie pod řetězem v Praze. Tamtéž visí na levé stěně kněžiště heraldická montáž složená z erbu uvedené podoby obklopeného bohatými válečnými trofeji poukazujícími na vojenské aktivity velkopřevora Colloreda.

Druhou a svého druhu ojedinělou variantu spatřujeme na pečeti z roku 1654 (NA Praha, ŘM – Spisy, i. č. 108, sg. 58-59, k. 86).

24. Wilhelm Leopold, hrabě von Rheinstein, svobodný pán von Tattenbach (1658 – 1661)

Narodil se 10. 7. 1607 ve Štýrském Hradci jako syn svobodného pána Johanna Christopha Tattenbecka von Tattenbach a Judith Resch von Sunterberg. Roku 1626 vstoupil do bratrstva sv. Barbory ve Vídni a roku 1629 byl přijat do řádu maltézských rytířů. Záhy odjel na Maltu, kde jako velitel galéry naplňoval literu zákona o povinné dvouleté službě v řádovém státě, která byla předpokladem k zisku hodností v organizační struktuře řádu. V letech 1636 – 1637 působil jako receptor v českém převorství a současně byl ustanoven komturem v Malé Olešnici (1636 – 1657), Fürstenfeldu (1636 – 1650, 1657 – 1661), Mellingu (1636 – 1661) a posléze ještě ve Vídni (1637 – 1661) a Heillensteinu (1637 – 1661?). V letech 1637 a 1650 – 1660 byl řádovým vyslancem u císařského dvora ve Vídni a v letech 1656 – 1657 německým velkobaillim. Kromě toho měl u císařského dvora také četné světské úřady. Ferdinand III. jej jmenoval svým tajným radou, komořím a povolal do válečné rady, jejímž presidentem se Tattenbach posléze stal. Dále byl rovněž nejvyšším komořím císařova bratra arcivévody Leopolda Wilhelma, který mu jako administrátor halberstadtského biskupství roku 1644 udělil v léno odumřelé říšské hrabství Rheinstein (Regenstein im Harze) s virilním hlasem na říšském sněmu a právem ražby mince. Od té doby se psal jako hrabě von Rheinstein a svobodný pán von Tattenbach. Pro krátké úřadování i časté zaneprázdnění dalšími funkcemi, které jej nutily k déletrvajícímu pobytu ve Vídni, se do dějin českého převorství v roli velkopřevora zapsal výrazněji pouze úspěšným sporem s rodem Vratislavů z Mitrovic o

řádové panství Horní Libchava v severních Čechách. Zemřel 26. 11. 1661 ve svém rodném městě.

Popisy erbů:

- 1) Čtvrcený štít se stříbrným srdečním štítkem, v něm červené kosmé břevno pokryté šupinami. 1. pole má oddělenou černou hlavu se třemi zlatými routami, spodní pole šikmo stříbrno – červeně dělené, v horní části červený jelení paroh o pěti výsadách, v dolní části stříbrná trubka s řemínkem. Ve 2. a 3. stříbrném poli červená doprava hledící dračí hlava držící v tlamě zlaté úzké břevno. 4. pole má oddělenou černou hlavu se třemi zlatými routami, spodní pole stříbrné, v něm poloviční červený vlk se zlatou zbrojí. Štít podložen maltézským křížem a převýšen listovou korunou.
- 2) Čtvrcený štít, v 1. a 4. červeném poli stříbrný heroldský kříž, ve 2. a 3. stříbrném poli kosmé červené břevno pokryté šupinami. Štít podložen maltézským křížem.
- 3) Červený štít s kosmým stříbrným břevnem pokrytým šupinami a provázeným po stranách dvěma stříbrnými maltézskými kříži. Štít podložen maltézským křížem.

Prameny:

První varianta je k vidění na Tattenbachově komturském signetu z roku 1638 (NA Praha, ŘM – Spisy, i. č. 93, sg. D LXV, k. 148). Druhou variantu uvádí Meraviglia-Crivelli (R. J. Meraviglia-Crivelli, *Der böhmische Adel*, Nürnberg 1886, s. 263), aniž by blíže specifikoval zdroj odkud svou představu čerpal. Třetí, koncepcí velmi zajímavá varianta, se nacházela ve znakové galerii dnes již neexistujícího tzv. audienčního sálu na hradě ve Strakonici. Podobu erbu známe pouze ze dvou nedatovaných a nesignovaných reprodukcí uložených v Archivu Národního muzea (ANM, Místopisná sbírka F, i. č. 223, k. 177).

25. Adam Vilém, hrabě Vratislav z Mitrovic (1662 – 1666)

Starobylý český katolický a k Habsburkům vždy loajální rod Vratislavů z Mitrovic dal českému převorství celkem čtyři velkopřevory. Druhým v pořadí byl Adam Vilém, syn Jana nejstaršího Vratislava z Mitrovic na Protivíně a jeho první ženy Doroty Otilie z Předenic. Protože se narodil v početné rodině, oddal se podobně jako jeho mladší bratr a nástupce v úřadě velkopřevora František Šebestián řádu maltézských rytířů, který nabízel vcelku slušné existenční zázemí. Po vstupu do řádu roku 1629 zřejmě odešel na Maltu, kde bojoval v řádovém loďstvu proti Turkům; v letech 1661 – 1663 byl dokonce admirálem maltéžské flotily. Mezitím získal několik hodností také v organizační struktuře řádu. Roku 1641 byl jmenován receptorem na Moravě a roku 1646 prokurátorem řádové pokladny a receptorem v českém převorství. V té době byl již komturem v Hrobníkách (1637 – 1662), Opavě a Makově (1638 – 1642); roku 1652 byl jmenován komturem v Goldbergu (Złotoryja) a Lembergu, kterým setrval až do své smrti. V letech 1657 – 1662 zastával funkci velkobailliho německé jazykové družiny. Kromě toho byl císařským tajným radou a po zvolení velkopřevorem se stal automaticky královským místodržitelem v Čechách a přísedícím zemského soudu. Roku 1651 byl spolu s bratry a dalšími příbuznými povýšen do říšského hraběcího stavu. Velkopřevor Vratislav se angažoval hlavně na Maltě, kde si zřejmě svými úspěchy na poli válečném získal značnou autoritu. Roku 1663 patřil dokonce k nejvážnějším kandidátům na úřad velmistra, ke zvolení mu chyběly pouze dva hlasy, paradoxně z českého převorství. Do vývoje českého převorství nijak významně nezasahoval. Pro nepřítomnost dokonce přebírali správu českého převorství roku 1662 jeho prokurátoři Ferdinand Ludvík Libštejnský z Kolovrat a velkopřevorův bratr Václav Vratislav z Mitrovic. Podstatnějšího charakteru je pouze velkopřevorův pokus o vytvoření rodové komendy Vratislavů v Horní Libchavě a potvrzení privilegií Strakonice roku 1664. Velkopřevor Adam Vilém Vratislav

z Mitrovic zemřel 11. 10. 1666 a byl pochován v řádovém kostele Panny Marie pod řetězem v Praze.

Popis erbu:

Černo – červeně polcený nakloněný štít podložený maltézským křížem. Turnajský helm s pohanskou korunou a černo – červenými příkrývadly ve tvaru pláště splývajícího po stranách štítu. V klenotu černý a červený roh.

Prameny:

Pečeť z roku 1664, SOkA Strakonice, AM Strakonice – Listiny, i. č. 6, sg. I/6, m. 53.

26. František Šebestián, hrabě Vratislav z Mitrovic (1667 – 1675)

Do řádu maltézských rytířů vstoupil patrně v téže době jako jeho bratr a předchůdce Adam Vilém a stejně jako on tak řešil tíživou existenční otázku. Do roku 1646 byl receptorem v českém převorství. Jako komtur působil v Dívčím Hradu (1641 – 1666), Reichenbachu (Dzierżonów, 1641? – 1666?) a Hrobníkách (1662 – 1666). Stal se rovněž prvním a také posledním komturem rodové komendy Vratislavů z Mitrovic v Horní Libchavě. Podobně jako bratr, zdržoval se František Šebestián často na Maltě. Zde byl roku 1657 auditorem účtů německé jazykové družiny a roku 1662 velel řádové vlajkové lodi Capitana. Současně byl císařským tajným radou a komořím.

Ani František Šebestián příliš neovlivnil vývoj českého převorství. Jako člen řádového poselstva k papeži Klementu X. odcestoval záhy do Říma, odtud odjel na Maltu a do českého převorství se již nevrátil. Roku 1675 rezignoval na úřad velkopřevora a roku 1682 byl ustanoven německým velkobaillim. Kromě toho zastával ještě úřad presidenta řádové pokladny, které odkázal 50 000 zlatých. Zemřel roku 1684 a byl pochován v kapli Tří králů v katedrále sv. Jana Křtitele ve Vallettě pod náhrobníkem z různobarevných mramorů, kde jsou vypočteny jeho celoživotní zásluhy.

V řádovém kostele Panny Marie pod řetězem v Praze připomíná některého velkopřevora z rodu Vratislavů kolorovaná barokní heraldická montáž zavěšená vysoko na pravé zdi presbytáře. Rodový erb převýšený korunou a podložený řádovým křížem obklopují námořní válečné trofeje včetně lodi a kotvy. Erb byl nejspíše pořízen na památku Adama Viléma Vratislava z Mitrovic, který ze všech nám již známých velkopřevorů téhož rodu dosáhl nejvýznamnějších funkcí v maltézském řádovém loďstvu.

Popisy erbů:

- 1) Černo – červeně polcený štít podložený maltézským křížem a převýšený listovou korunou.
- 2) Černo – červeně polcený štít podložený maltézským křížem a obtočený růžencem zakončeným drobným maltézským křížkem. Turnajská přilbice se široce pojatou helmovní korunou a černo – červenými příkrývadly. V klenotu černý a červený roh.

Prameny:

První variantu zachycovala malba ve znakové galerii zaniklého tzv. audienčního sálu na hradě ve Strakonici, kterou známe díky dvěma nesignovaným a nedatovaným reprodukcím uloženým v Archivu Národního muzea (ANM, Místopisná sbírka F, i. č. 223, k. 177). Druhou variantu představuje velkopřevorův náhrobník zhotovený z různobarevných mramorů a zasazený do podlahy kaple Tří králů v řádové katedrále sv. Jana Křtitele ve Vallettě.

27. Ferdinand Ludvík, hrabě Libštejnský z Kolovrat (1676 – 1701)

Budoucí velkopřevor se narodil 12. 12. 1621 jako syn Albrechta Libštejnského z Kolovrat na Rychnově, Borohrádku a Zámrsku a jeho tyrolské manželky Sabiny Viktorie, hraběnky von Wolkenstein-Trostburg. Kolovratové patřili k nejvlivnějším a také nejrozvětvenějším českým rodům. Řádu maltézskému dali čtyři velkopřevory a celou řadu dalších rytířů. Jako mladík snad pobýval Ferdinand Ludvík na císařském dvoře. V hofštátu arcivévody Leopolda Wilhelma se kolem roku 1636 objevuje mezi pážaty jistý Ferdinand z Kolovrat, který by mohl být totožný s budoucím velkopřevorem. Roku 1638 vstoupil Ferdinand Ludvík do řádu maltézských rytířů a nejspíše odešel na Maltu, kde sloužil v řádovém loďstvu. Velel na galérách a několikrát byl dokonce admirálem řádové flotily (1662, 1667, 1675 – 1677). Mezitím jej řádové magisterium ustanovilo do funkce komtura ve Střihomi (1641 – 1661), Opavě a Makově (1642 – 1660). Později získal ještě komendy ve Fürstenfeldu a Mellingu (1661 – 1676), Vídni (1664 – 1668), Reichenbachu (1680 – 1690?) a konečně také roku 1679 komendu v Dívčím Hradu, kterou si ponechal až do své smrti. V řádu plnil i řadu dalších funkcí. V letech 1657 a 1664 – 1666 působil jako receptor v českém převorství, roku 1664 byl řádovým vyslancem ve Vídni a v letech 1666 – 1676 německým velkobaillim. Roku 1662 byl spolu s Václavem Vratislavem z Mitrovic určen k převzetí českého převorství za nepřítomného Adama Viléma Vratislava z Mitrovic. Ze světských funkcí zastával úřad císařského tajného rady, komořího a přisedícího zemského a dvorského soudu. Roku 1658 byl povýšen do českého a roku 1660 do říšského hraběcího stavu.

Jako velkopřevorovi mu leželo na srdci především zvelebování řádových statků. Roku 1679 obnovil vlastním nákladem komendu ve Vratislavi, která pak až do roku 1810 sloužila jako rodová komenda Kolovratů, sám se stal jejím prvním komturem. Nevýnosnou komendu v Chebu prodal místní městské radě a za získané peníze zakoupil roku 1692 panství Měcholupy na Klatovsku, kde zřídil komendu novou.

Z pozice velkopřevora vládl Ferdinand Ludvík Libštejnský také rozsáhlým řádovým majetkem, jehož základnou bylo strakonické panství. Strakonice však již byly v této době považovány řádem pouze za zdroj příjmů, jakkoli vydatný, nikoli za sídlo řádových úřadů, což bylo umocněno poté, co roku 1694 zemřel poslední strakonický převor Miguel Emmerich de Raga a místní konventní kněží odešli do Prahy. Z pozice vrchnosti začal velkopřevor tlačit na strakonickou městskou radu, aby mu učinila náležitý slib poslušnosti. Strakoničtí se tomuto požadavku vzepřeli a vedli s velkopřevorstvím vleklý spor. I přes represe ze strany velkopřevora, město spor nakonec vyhrálo. Ne vždy byl ovšem vztah velkopřevorství s městem napjatý, jako například roku 1697, kdy velkopřevor svolil k založení chudinské nadace, tzv. Siebertovské, k jejímuž vydržování se zavázal řád i magistrát města Strakonice.

Významnou událostí, k níž došlo za úřadování velkopřevora Libštejnského bylo odvolání duchovního stavu z českého zemského sněmu roku 1693. Důvodem byl konflikt mezi císařem a pražským arcibiskupem Waldsteinem, který jménem české církve odmítl, aby si stát přivlastnil církevní desátky na financování válek s Turky a budování pevnostního pásu v Uhersku. Maltézští rytíři, jejichž základním úkolem byl již od středověku boj s úhlavním nepřítelem křesťanstva, naopak finanční požadavky panovníka podpořili, a proto se mohl velkopřevor jako jediný prelát sněmovních jednání účastnit i nadále.

Velkopřevor Libštejnský zemřel 30. 9. 1701 a místo posledního odpočinku našel v kostele sv. Prokopa na území maltézské jurisdikce na Malé Straně.

Popisy erbů:

- 1) stříbrno – červeně polcená orlice se zlatou zbrojí a perisoniem nesoucí na prsou korunovaný červený štítek se stříbrným břevnem. Štít podložen maltézským křížem a převýšen listovou korunou.

- 2) V modrém štítu stříbrno – červeně polcená doprava hledící orlice se zlatou zbrojí a perisoniem nesoucí na prsou korunovaný červený štítek se stříbrným břevnem (tzv. habsburský štítek). Štít podložen maltézským křížem. Korunovaný turnajský helm s červeno – stříbrnými příkrývadly, v klenotu složená křídla, přední červené se zlatým perisoniem a habsburským štítkem, zadní stříbrné.

Prameny:

První a zároveň nejrozšířenější z uvedených variant velkopřevorova erbu je doložena na četných pečetích (1676, 1679, 1682, 1683, 1684, srov. SOkA Strakonice, AM Radomyšl – Listiny, i. č. 8, sg. I/8, m. 53; NA Praha, ŘM – Spisy, i. č. 86, sg. 3-8, k. 94, odd. č. 5; i. č. 464, sg. 228, 229, k. 64). Varianta s úplným erbem se vyskytuje kupříkladu nad portálem kostela sv. Michaela v Borohrádku, kde je však datována rokem 1673, kdy Kolovrat ještě nebyl velkopřevorem. K době, kdy již tento úřad zastával se naopak hlásí reliéfní polychromovaná deska upravená jako svíčková aplika osazená do jednoho z pilířů lodi řádového kostela P. Marie pod řetězem v Praze. Je datována rokem 1679 a předkládá úplný erb velkopřevora podložený řádovým křížem.

28. Franz Sigismund, hr. von Thun und Hohenstein (1702)

Otcem Franze Sigismunda byl hrabě Johann Sigismund von Thun und Hohenstein z brughierské větve rodu, která získala roku 1627 inkolát v českých zemích a držela zde panství Klášterec nad Ohří, Děčín, Choltice a řadu dalších; matkou byla Maria Anna, hraběnka von Öttingen-Baldern. Franz Sigismund se narodil 1. 9. 1639 v početné rodině. Z jeho osmi mužských sourozenců se čtyři věnovali církevní dráze. Guidobald (1616 – 1668) byl salzburským arcibiskupem, řezenským biskupem a kardinálem, Wenzel (1629 – 1673) biskupem pasovským a gurkským, Rudolf (1644 – 1697) vstoupil do řádu kapucínů a Johann Ernst (1643 – 1709) obsadil úřad salzburského arcibiskupa. Ten založil roku 1702 v Tyrolsku komendu pro vydržování příslušníků rozvětveného thunovského rodu. Vyhledky mladého Franze Sigismunda na odpovídající existenční zázemí byly malé, a proto se po vzoru svého strýce Christopha Simona roku 1656 rozhodl pro vstup do řádu maltézských rytířů. Při povinné službě v řádovém státě velel na galéře. Později se také uchýlil v habsburské armádě a jako úspěšný diplomat na císařském dvoře. Tři roky působil jako velvyslanec v Mnichově, pět let pobýval v téže funkci v Londýně a nakonec zastupoval habsburskou diplomacii v Polsku. Císař ho za zásluhy jmenoval svým tajným radou. V řádové organizační struktuře zastával nejprve funkce komtura ve Fürstenfeldu a Mellingu (1676 – 1684), později ve Vídni, Hrobníkách (1686 – 1702) a Malé Olešnici (do roku 1702). V letech 1693 – 1695 velel řádovému loďstvu na Maltě. V osmidenní námořní bitvě, kterou svedl roku 1694 s Turky mezi ostrovy Chios a Samos, se vyznamenal natolik, že byl jmenován admirálem papežského námořnictva. Za dlouholetou účast ve válkách habsburské monarchie s Osmanskou říší ho roku 1700 císař jmenoval polním maršálem a povolal do dvorské válečné rady.

Již roku 1694 uzavřel Thun smlouvu s Wolfgangem Sebastianem von Pötting, který mu za finanční úhradu postoupil své nároky na české převorství. Když pak roku 1701 zemřel dosavadní velkopřevor Libštejnský z Kolovrat, stal se Thun automaticky jeho nástupcem. Než se však vrátil z Malty, aby se úřadu ujal, zemřel 3. 5. 1702 v italském Livornu. Byl pochován v místním kapucínském klášteře pod honosným mramorovým náhrobkem, který mu pořídil jeho bratr, salzburský arcibiskup Johann Ernst. Kenotaf z různobarevných mramorů byl na paměť zasloužilého člena řádu osazen také do podlahy katedrály sv. Jana Křtitele ve Vallettě.

Popisy erbů:

- 1) Čtvrcený štít se srdečním štítkem pod červenou oddělenou hlavou se stříbrným heraldským křížem. Srdeční štítek červený se stříbrným břevnem. 1. a 4. pole modré se

zlatým kosmým břevnem, 2. a 3. pole stříbrno – černě polcené, vpravo poloviční červená orlice se zlatou zbrojí. Štít podložen maltézským křížem. Tři korunované turnajské helmy. Prostřední s červenou – stříbrnými příkrývadly, v klenotu rostoucí červený jednorožec en face se stříbrným pásem kolem těla. Pravý helm s modrou – zlatými příkrývadly, v klenotu modré rohy se zlatým břevnem. Levý helm s černou – stříbrnými příkrývadly, v klenotu křídlo s obrazem 2. a 3. pole štítu. Štítonoši dva zpět hledící červení jednorožci se stříbrným pásem kolem těla. Pod štítem devíza: DE PROGRES EN PROGRES (Z pokroku do pokroku).

- 2) Totéž bez hlavy štítu, štítonošů a devízy.
- 3) Pouze rodový štít podložený řádovým křížem a převýšený listovou korunou a zasazený mezi zkřížené palmové ratolesti svázané stuhou.

Prameny:

Poněvadž F. S. Thun zemřel ještě před faktickým převzetím úřadu českého velkopřevora, pochází všechny doklady jeho erbu z období předcházejícího působení ve funkci komtura různých komend. První varianta je vyobrazena na plechovém štítu zavěšeném na chodbě prvního poschodí velkopřevorského paláce v Praze. Štít ovšem pochází z 19. století a není tudíž zřejmě nakolik celková koncepce Thunova erbu odpovídá heraldické realitě. Druhá varianta se nachází na velkopřevorově kenotafu v řádovém chrámu sv. Jana Křtitele ve Vallettě. Stejným erbem byl velkopřevor Thun zastoupen také v zaniklé erbovní galerii v tzv. audienčním sále strakonického hradu známe ze dvou nedatovaných a nesignovaných reprodukcí uložených v Archivu Národního muzea (ANM, Místopisná sbírka F, i. č. 223, k. 177). Třetí variantu lze spatřit na majolikovém talířku ve sbírkách zámku Mnichovo Hradiště. Erb sice není opatřen jménem, ale s ohledem na výtvarnou úpravu hlásící se k přelomu 17. a 18. století ho lze přisoudit právě F. S. Thunovi.

29. Wolfgang Sebastian, hrabě von Pötting und Persing (1702 – 1709)

Narodil se roku 1629 jako syn Ortlieba, svobodného pána von Pötting und Persing a Anny Jakobey, baronky von Baumgarten. Wolfgangův starší bratr Sebastian (1628 – 1689) byl biskupem v Lavantu a Pasově a nejstarší z bratrů Johann Sebastian (†1687) se stal předkem mladší české větve rodu, která se dožila 20. století. Roku 1662 byl Wolfgang Sebastian se svými bratry a dalšími příbuznými povýšen do říšského hraběcího stavu. Do řádu maltézských rytířů vstoupil roku 1656, poté prošel celou řadou funkcí v řádové organizační struktuře. Byl komturem v Opavě a Makově (1668 – 1677), Brně (1672 – 1685), Ebenfurthu (1685 – 1707), Fürstenfeldu (1687 – 1703), Mellingu (1691 – 1694) a Horních Kralovicích (kolem roku 1685). Několikrát vykonával funkci receptora a prokurátora řádové pokladny v českém převorství (1666, 1673, 1686, 1688). Roku 1690 byl jmenován německým velkobaillim a po složení tohoto úřadu roku 1698 byl až do roku 1702 uherským převorem. Tento úřad přestal být po karloveckém míru s Osmanskou říší (1699), kdy Habsburkové znovu ovládli takřka celé Uhersko, prázdňným titulem a začal opět představovat reálnou správní moc, ačkoli řádový majetek v zemi byl rozvrácen. Roku 1694 se Pötting za finanční úhradu vzdal nároků na české převorství ve prospěch Franze Sigismunda Thun – Hohensteina. Po jeho nečekané smrti již nestálo nic v cestě, aby do úřadu českého velkopřevora skutečně nastoupil. V letech 1705 – 1706 byl řádem delegován jako vyslanec k volbě Josefa I. císařem. Ten jej posléze jmenoval svým tajným radou. Do dějin českého převorství se nijak významně nezapsal. Zemřel 17. 7. 1709 v pražské velkopřevorské rezidenci v úctyhodném věku osmdesáti let.

Popis erbu:

Čtvrcený červený štít, v 1. a 4. poli dva rohy (správně rozlomená podkova) a mezi nimi zkrřížené hřeby, vše zlaté. Ve 2. a 3. poli stříbrný doprava obrácený chrt se zlatým obojkem. Štít podložen maltézským křížem a převýšen listovou korunou.

Prameny:

Dnes již neexistující znaková deska sejmutá z fasády zámku v Horní Libchavě. Podoba heraldického pramene je známa z fotodokumentace SÚPPOP před rokem 1945.

30. Jan Václav Josef, hrabě Vratislav z Mitrovic (1711 – 1712)

Po smrti hraběte Pöttinga zůstal velkopřevorský úřad dva roky neobsazen, neboť o něj před papežskou kurií vedli spor Karl Leopold von Herberstein a Ferdinand Leopold Hannibal Dubský z Třebomyslic. Nastalé situace využil císař Josef I. a dosáhl na papeži, aby řádovému ústředí na Maltě uložil jmenování Jana Václava Josefa Vratislava z Mitrovic novým českým velkopřevorem, zatímco nároky Herbersteina i Dubského byly zrušeny. Hrabě Vratislav nebyl ani členem řádu a díky dispensu velmistra byl dokonce zproštěn povinné vojenské služby na Maltě. Cestu do úřadu českého velkopřevora mu zajistila dlouholetá úspěšná činnost ve státní správě a především v habsburské diplomacii.

Narodil se 25. 1. 1670 jako syn svobodného pána Kryštofa Konstantina Vratislava z Mitrovic. Po otci zdědil panství Jince a Dobřejovice (tyto později prodal). Díky nespornému talentu a spříznění s „dvorskou dynastií“ Waldsteinů prostřednictvím své matky Marie Alžběty navázal již v mládí těsné kontakty s vídeňským dvorem. Ve svých 23 letech se stal radou apelačního soudu v Praze a roku 1697 radou dvorské kanceláře ve Vídni, kde pak strávil většinu života ve službách tří habsburských císařů Leopolda I., Josefa I. a Karla VI. První z nich jej roku 1701 povýšil do říšského a druhý roku 1706 do českého hraběcího stavu. Pro své schopnosti byl mladý hrabě často pověřován diplomatickými misemi. V letech 1699 – 1703 vyvíjel silnou diplomatickou aktivitu v Londýně, poté působil v Nizozemí (1703 – 1704). Po návratu jej císař jmenoval svým tajným radou, komořím a vicekancléřem vídeňské dvorské kanceláře a zároveň byl ustanoven nejvyšším sudím Království českého (1704 – 1705). Roku 1706 byl vyslán do Uher v delikátní záležitosti místního povstání vedeného Ferencem Rákoczim. I zde slavila habsburská diplomacie úspěchy. Hrabě Vratislav byl dokonce obdarován panstvím Hlohovec na Slovensku, zkonfiskovaným jednomu z uherských povstalců, císaři ovšem nadto poskytl závratnou půjčku 150 000 zlatých. Roku 1707 cestoval s poselstvem do Polska a ke švédskému králi Karlovi XI. Po jmenování dvorským kancléřem a povolání do užší státní rady ve funkci konferenčního ministra roku 1709 se stal hrabě Vratislav jedním z hlavních kormidelníků habsburské diplomacie. Lesk osobnosti prominentního císařského dvořana a úspěšného diplomata již jen doplnilo jmenování nejvyšším kancléřem Království českého roku 1711 a prosazení do úřadu velkopřevora. Ze společenského vzestupu bezdětného hraběte Vratislava těžilo několik jeho příbuzných, kterým nejen připravil cestu k významným funkcím u dvora, v diplomacii a církvi, ale také zajistil materiální zázemí zřízením rodového svěřenectví ze svých soukromých statků.

I přes krátké období, kdy stál v čele českého velkopřevorství Maltézských rytířů, podařilo se hraběti Vratislavovi do jeho vývoje zasáhnout. Roku 1712 podnikl stavební úpravu malostranského velkopřevorského paláce, při níž byl nad hlavní vstup osazen kolorovaný erb s nápisem, který zdůrazňoval stavebníka jako čtvrtého příslušníka rodu Vratislavů ve funkci českého velkopřevora.

Velkopřevor Vratislav zemřel 21. 12. 1712 ve Vídni, odkud byl převezen do Prahy a pochován zde v klášterním kostele minoritů u sv. Jakuba na Starém Městě pod honosným náhrobkem. Umělecky vysoce hodnotný monument, který je po právu považován za jedno z vrcholných děl českého barokního sochařství, nechal pořídit v letech 1714 – 1716

velkopřevorův švagr hrabě Leopold Josef Schlick. Koncepci navrhl věhlasný vídeňský architekt Johann Bernhard Fischer z Erlachu a realizoval neméně proslulý sochař Ferdinand Maxmilián Brokoff.

Popisy erbů:

- 1) Černo – červeně polcený štít podložený maltézským křížem a převýšený listovou korunou.
- 2) Černo – červeně polcený štít podložený maltézským křížem a spočívající na černém, červeně podšitém, plášti splývajícím z listové koruny.

Prameny:

Prvně popsaná varianta velkopřevorova erbu je známa z jeho pečeti (srov. NA Praha, ŘM-Spisy, i. č. 464, sg. 228, 229, k. 64; SOA Třeboň, Velkostatek Orlík, sg. V.-BP^S -15). Stejně je erb koncipován i na velkopřevorově náhrobku v kostele sv. Jakuba na Starém Městě Pražském. Druhá varianta vykazující specifika heraldiky Vratislavů z Mitrovic (znakový plášť v tinkturách erbu) dnes již neexistuje. Šlo o polychromovaný erb nad portálem velkopřevorské rezidence v Praze osazený sem při přestavbě roku 1712 a později nahrazený jiným erbem. Podobu erbu i doprovodný latinský text zaznamenal genealog G. D. Wunschwitz (srov. NA Praha, Sbírka Wunschwitz, i. č. 1324).

31. Ferdinand Leopold Hannibal, svobodný pán Dubský z Třebomyslic (1714 – 1721)

Narodil se roku 1647 jako jedno z jedenácti dětí nezámožného moravského šlechtice Jiřího Viléma Dubského z Třebomyslic a jeho druhé manželky Marie Anny Maxmiliány Konické ze Švábenic. Měl ještě čtyři bratry, nemohl se tedy spoléhat na příliš velký podíl z rodinného majetku, který tvořilo jediné panství Biskupice. Proto vstoupil roku 1669 do řádu maltézských rytířů, aby tak vyřešil tíživou existenční situaci. V souladu s řádovými pravidly záhy odešel na Maltu, kde strávil podstatnou část života. Bojoval v řádovém loďstvu, kde dosáhl hodnosti místoadmirála. Současně se angažoval také v císařské armádě. Roku 1683 se osvědčil při obraně Vídně proti Turkům a roku 1699 byl jmenován plukovníkem a admirálem habsburské flotily na Dunaji. Od roku 1701 se znovu zdržoval na Maltě, kde byl následujícího roku jmenován německým velkobaillim. Po složení tohoto úřadu byl roku 1703 ustanoven převorem v Uhersku, Chorvatsku, Dalmácii a Slavonii. Někdy v této době také působil jako řádový vyslanec u císařského dvora ve Vídni. O úřad českého velkopřevora vedl již roku 1711 spor s Karlem Leopoldem von Herberstein před papežskou kurií, po intervenci císaře Josefa I. však byla prerogativa obou sporných stran zrušena. Po smrti oktrojovaného velkopřevora Jana Václava Josefa Vratislava z Mitrovic konečně Dubský stanul v čele českého převorství.

V úřadě vystupoval energicky a rozhodně hájil řádová práva. Značnou pozornost věnoval hospodářskému rozvoji řádových panství. Se Strakonice měl podstatně lepší vztahy než jeho předchůdci. Potvrdil privilegia místních cechů krejčích, koželuhů a řezníků a dal svolení ke vzniku nového cechu punčochářů. Za jeho úřadování byly provedeny významné stavební úpravy strakonického hradu. Nevyhovující velkopřevorské obydlí v bavorovském křídle nahradila novostavba patrové velkopřevorské rezidence z roku 1715 zbudované ve východním předpolí hradu při mostu přes Otavu. Stavba určená k občasným pobytům velkopřevorů byla opatřena dvěma průjezdy (dnes funkční jen prostřední), nad nimiž byly osazeny erby stavebníka s nápisy. Současně vzniklo také přemostění mezi zámkem a hradním kostelem sv. Prokopa, kde byly zřízeny dvě oratoře pro velkopřevora. Samotný kostel byl rovněž z iniciativy velkopřevora barokně upraven a opatřen novými oltáři. Další stavební akce proběhly roku 1717 v Radomyšli, kde byl barokně přestavěn kostel sv. Martina, jak hlásá velkopřevorův znak a nápis v supraportě jižní předsíně. Velkorysé stavební podniky zřejmě přivedly velkopřevora do dluhů, pro které zatížil řádové statky hypotékami. To byl spolu se stížnostmi na životní styl a mravy velkopřevora důvod, proč řádová vláda roku 1719

projednávala jeho odvolání z úřadu. K suspenzi ale nakonec nedošlo, neboť Dubský zůstal velkopřevorem až do své smrti. Zemřel 27. 2. 1721 v pražském velkopřevorském paláci a byl pohřben v řádovém kostele Panny Marie pod řetězem.

Popisy erbů:

- 1) Čtvrcený štít, v 1. a 4. červeném poli stříbrný heroldský kříž, ve 2. a 3. modrém poli stříbrné rohy ozdobené třemi lidskými ručkami. Štít je převýšen listovou korunou.
- 2) Čtvrcený štít, v 1. a 4. modrém poli stříbrné rohy ozdobené třemi lidskými ručkami, ve 2. a 3. červeném poli stříbrný heroldský kříž. Štít podložen maltézským křížem a převýšen listovou korunou.
- 3) V modrém poli stříbrné rohy ozdobené třemi lidskými ručkami. Štít podložen maltézským křížem a převýšen baronskou korunou se sedmi perlami na stěžejkách.
- 4) V modrém poli stříbrné rohy ozdobené třemi lidskými ručkami. Štít podložen maltézským křížem. Korunovaný turnajský helm s modrostříbrnými příkrývadly, v klenotu štítové znamení.

Prameny:

Prvně popsanou variantu velkopřevorova erbu můžeme spatřit ve dvou stylově odlišných provedeních nad hlavním a bočním zazděným průjezdem velkopřevorské rezidence ve Strakonících. Oba erby jsou datovány rokem 1715. Varianta druhá se nachází na štítu jižní předsíně kostela sv. Martina v Radomyšli. Třetí varianta je patrna na pečeti z roku 1716 (NA Praha, ŘM-Spisy, i. č. 464, sg. 228, 229, k. 64). Poslední zjištěná verze velkopřevorova erbu byla součástí znakové galerie v zaniklé audienční síni strakonického hradu. Podoba erbu je známa z nedatované a nesignované reprodukce uložené v ANM, Místopisná sbírka F, i. č. 223, k. 177.

32. Karl Leopold, hrabě von Herberstein (1721 – 1726)

Narodil se roku 1660 v rodině dědičného korutanského truksasa Georga Sigismunda von Herberstein z pusterwaldské linie značně rozvětveného starobylého štyrského rodu; matkou byla Maria Margarethe, dcera úspěšného habsburského diplomata za třicetileté války hraběte Maxmilian von Trauttmansdorff. Z rodu Herbersteinů pocházela celá řada osob, které spojily své osudy s řádem maltézských rytířů. Nejvýznamnějším byl Johann Joseph (1630 – 1692) z hlavní linie štyrské, který se jako admirál řádového loďstva proslavil úspěšnými bitvami s Turky. Johanitou byl rovněž kupříkladu jeho synovec Johann Ferdinand (1663 – 1721) a synovec Karla Leopolda Johann Siegfried (1706 – 1771).

Do řádu maltézských rytířů vstoupil Karl Leopold jako patnáctiletý mladík roku 1675. O několik let později jej pověřil velmistr dohledem nad úcty německého jazyka. Již roku 1681 obdržel komendy v Opavě a Makově, které spravoval až do své smrti. V Opavě nechal postavit nový řádový dům a obnovit kostelík sv. Jana Křtitele. Mnoho let strávil na Maltě, kde roku 1686 velel galéře a v letech 1705 – 1707 celému řádovému loďstvu. Za své vojenské i úřední zásluhy obdržel komendy v Losově (Losiów, Lossen, 1683 – 1726), Střihomi (1693 – 1706), Mailbergu (1705 – 1722), Mellingu (1706 – 1722) a baillivu u sv. Josefa v Karlovaci (Karlstadt, 1721). Do roku 1702 plnil rovněž funkci receptora v českém převorství. Již roku 1689 mu byla postoupena práva obsadit německé, české nebo uherské převorství, pokud se uvolní. Za českého velkopřevora byl designován ještě v letech 1694 a 1706, roku 1711 pak vedl před papežskou kurií o svá dosud stále nenaplněná práva spor s Ferdinandem Leopoldem Hannibalem Dubským z Třebomyslic. V letech 1703 – 1705 byl německým velkobaillim, po nástupu Dubského do úřadu českého velkopřevora jej roku 1714 vystřídal v převorství uherském a po jeho smrti pak konečně i v převorství českém. Po svém nástupu

požádal roku 1722 císaře o udělení českého inkolátu v hraběcím stavu. Byl císařským radou a komořím a stejně jako jeho předchůdci v úřadě zasedal na českém zemském sněmu.

Ve funkci hlavy českého převorství pojal Herberstein záměr na rozsáhlou přestavbu pražské velkopřevorské rezidence, zbudovány však byly pouze základy, neboť již 5. 3. 1726 velkopřevor ve Vídni zemřel. Tělo bylo převezeno do Prahy a pohřbeno v řádovém kostele Panny Marie pod řetězem, kde se v pravé boční lodi dochoval velkopřevorův znakový náhrobník.

Popisy erbů:

- 1) Štít dvakrát polcený a dvakrát dělený do devíti polí se srdečním štítkem pod korunou, v něm na červeném poli stříbrná krokev. V 1. a 6. černém poli posetém zlatými srdíčky stříbrný doleva obrácený vlk. Ve 2. a 7. červeném poli zlatá věž. 3. a 8. pole červené se stříbrným břevnem. Ve 4. a 9. červeném poli zlatý koňský chomout. Štít podložen maltézským křížem a převýšen listovou korunou.
- 2) Totéž s klenoty na pěti korunovaných turnajských helmech. 1. (zprava) s černo – stříbrnými příkrývadly, v klenotu rostoucí stříbrný vlk mezi černými křídly posetými zlatými srdíčky. 2. s červeno – stříbrnými příkrývadly, v klenotu rostoucí korunovaný ozbrojenec držící v pravici meč a v levici čtyři žezla (král španělský). 3. s červeno – stříbrnými příkrývadly, v klenotu rostoucí postava římského císaře s insigniemi. 4. s červeno – stříbrnými příkrývadly, v klenotu rostoucí ruský car v koženém kabátci, s papachou na hlavě, tatarským lukem přes rameno a trojicí šípů v pravé ruce. 5. s červeno – zlatými příkrývadly, v klenotu zlatý koňský chomout ozdobený na vrcholku chocholem z černých kohoutích per.

Prameny:

První varianta je patrná na velkopřevorově náhrobníku v řádovém kostele Panny Marie pod řetězem v Praze. Druhou variantu obohacenou o všech pět klenotů představuje erb, který zdobil zaniklý audienční sál na hradě ve Strakonici. Podoba erbu, či spíše popis je znám z nesignované a nedatované reprodukce uložené v ANM, Místopisná sbírka F, i. č. 223, k. 177.

33. Gundacker Poppo, hr. von Dietrichstein zu Hollenburg und Finkenstein (1726 – 1737)

Bezesporu nejvýznamnější stavebník v dějinách českého převorství maltézských rytířů se narodil 10. 1. 1672 Sigismundu Helfriedovi, hraběti von Dietrichstein z weichselstädtské větve rodu sídlící ve Štýrsku a jeho italské manželce, kněžně Marii Isabelle Gonzaga – Bozollo, ovdovělé Collalto. Po studiích vstoupil do řádu maltézských rytířů. Datum vstupu udává protokol genealogických vývodů řádových rytířů českého převorství uložený v Národním archivu v Praze k roku 1697, ale jelikož již roku 1693 velel Dietrichstein na galéře v řádovém loďstvu, přichází v úvahu jako nejzazší toto datum. Již roku 1696 obdržel od velmistra právo na německou velkobailivu, české a uherské převorství a jako první hodnost získal roku 1701 na 10 let komturství v Dívčím Hradu a Reichenbachu, kterého se však vzdal již následujícího roku. Místo toho byl ustanoven komturem v Brně, Horních Kralovicích a Malé Olešnici. Posledně jmenovanou komendu spravoval až do své smrti a významně ji zvelebil. Kromě toho byl ještě baillim u sv. Josefa v Karlovaci (1721 – 1726), komturem ve Fürstenfeldu a Mellingu (1722 – 1726) a receptorem v českém převorství. Roku 1723 byl jmenován řádovým nunciem u vídeňského dvora a prokurátorem řádové pokladny. Jako vyslanec řádu k volbě císaře (1706 – 1707) se dostal do přízně Josefa I., který jej jmenoval svým komořím, královským místodržitelem a přísedícím zemského soudu. Roku

1717 ho povolal Karel VI. do tajné rady. Dále byl Dietrichstein velitelem císařské osobní gardy a po předcích užíval titulů dědičného lovčího ve Štýrsku a číšníka v Korutanech.

Po zvolení českým velkopřevorem rozvinul Dietrichstein své velkolepé stavební záměry. Hned roku 1726 zahájil barokní přestavbu pražského velkopřevorského paláce podle plánů architekta Giovanniho Bartolomea Scottiho. Sochařská výzdoba byla objednána v dílně věhlasného umělce Matyáše Bernarda Brauna. Malá Strana tak byla obohacena o další výraznou památku barokní architektury. Pro zasedací sál paláce objednal velkopřevor v Bruselu šest tapisérií. Na druhé straně řádového kostela Panny Marie pod řetězem byl v letech 1726 – 1726 vybudován podle projektu Thomase Haffeneckera konventní palác pro převora a řádové kněžstvo. Zde je nutno zmínit osobnost tehdejšího pražského převora Františka Adama Taufera z Rovin (1725 – 1740), organizačně schopného a uměnilovného muže, který v součinnosti s velkopřevorem vzorně spravoval majetek pražského konventu a postaral se o většinu vnitřního zařízení řádového kostela. Velkopřevorovy stavební aktivity přesáhly brzy hranice Prahy. Od roku 1733 se podle plánů G. B. Scottiho stavěl v Radomyšli barokní kostel řádového patrona sv. Jana Křtitele na místě původního renesančního ze 16. století. Dostavěn byl ovšem až po velkopřevorově smrti. Nový kostel ve výrazné poloze nad městečkem se stal charakteristickou dominantou tohoto koutu jižních Čech. Samotný farní kostel sv. Martina v městečku nechal velkopřevor vybavit novým oltářem a dále inicioval rekonstrukce kostelů i na ostatních řádových panstvích, jmenovitě ve Strakonicích, Radobyčích, Horažďovicích, Volfarticích a Kamenici. Jen málokterý z českých velkopřevorů po sobě zanechal v tak krátkém čase tolik hmatatelných stop.

Velkopřevor Dietrichstein zemřel 9. 10. 1737 ve svém pražském paláci a místo posledního odpočinku našel stejně jako jeho předchůdce v kostele Panny Marie pod řetězem. Na velkopřevora zde upomíná znakový náhrobník zasazený do zdi v pravé boční lodi poblíž presbytáře.

Popis erbu:

Ve zlato – červeně kosmo děleném štítu dva stříbrné vinařské nože se zlatými držadly. Štít podložen maltézským křížem a převýšen listovou korunou.

Prameny:

Erb velkopřevora Dietrichsteina našel díky četným kulturním aktivitám svého nositele velmi široké uplatnění. Jeho doklady máme k dispozici nejen na pečetích (z těch bych zmínil zejména umělecky hodnotnou velkou pečeť z 26. 8. 1735, která posloužila jako vzor pro kresbu velkopřevorova erbu v této studii – NA Praha, ŘM-Listiny, i. č. 2372, sg. Jo XLVIII Pr. konv. 183), ale i na řadě staveb (Velkopřevorský palác v Praze, poutní kostel sv. Jana Křtitele v Radomyšli, kostel sv. Jakuba Staršího Horní Libchavě ad.) a produktů uměleckého řemesla (hlavní Oltář v kostele sv. Martina v Radomyšli). Zajímavou skutečností, je že i přes četné využití, podržel si velkopřevorův erb ve všech známých případech jednotnou koncepci jednoduchého a heraldicky velice působivého stylu.

34. Franz Anton Ignaz, hrabě von Königsegg zu Rothenfels (1737 – 1744)

Königseggové byli starým švábským rodem známým od 12. století. Roku 1470 byli povýšeni do říšského panského stavu, což bylo rodu opětovně potvrzeno roku 1621. Kolem poloviny 17. století se rod rozdělil do dvou hlavních větví – Rothenfels a Aulendorf. Z první větve pocházel velkopřevorův otec Leopold Wilhelm (1630 – 1694), císařský rada a komoří, říšský vicekancléř a rytíř Zlatého rouna, povýšený roku 1665 do říšského hraběcího stavu. Roku 1689 získal inkolát v českých zemích. Matka budoucího velkopřevora Maria Polyxena pocházela ze štýrského rodu von Schärffenberg, rovněž vlivného na císařském dvoře. Z jejich četného potomstva si církevní dráhu vyvolil také Hugo Franz (1660 – 1720), který se jako

mnohonásobný kanovník stal proboštem královské kolegiální kapituly na Vyšehradě a biskupem v Litoměřicích.

Franz Anton Ignaz se narodil 16. 5. 1672. Kdy vstoupil do řádu není známo, již v letech 1695 – 1697 však sloužil na Maltě jako velitel vlajkové lodi Capitana, poté byl nějakou dobu admirálem celého řádového loďstva. Roku 1697 jej velké magisterium ustanovilo auditorem účtů německé jazykové družiny. Poté byl komturem v Dívčím Hradu (1702 – 1739), Reichenbachu (1702 – 1737) a Měcholupech (1716 – 1726), kde nechal zbarokizovat kapli sv. Apollonie. Působil rovněž jako komtur ve Střihomí (1719 – 1737) a Losově (1737 – 1744), dále jako německý velkobailli (1717 – 1721), uherský převor (1726 – 1737) a generální nuncius a prokurátor řádu v dědičných habsburských zemích. Po svém nástupu do funkce velkopřevora nechal barokně upravit kostel sv. Václava v Lomu (dnes součást Strakonice), jak dokládá velkopřevorův erb na západním štítu. Roku 1738 byl také dostavěn a vysvěcen kostel sv. Jana Křtitele v Radomyšli, k němuž byla pak v letech 1744 – 1755 za peníze ze zbožného odkazu přistavěna křížová cesta vedoucí z městečka. Za úřadování velkopřevora Königsegga započaly roku 1740 války a rakouské dědictví mezi Marií Terezií a Karlem Albrechtem Bavorským, které v několika aspektech významně ovlivnily vývoj českého převorství. V důsledku vratislavského míru roku 1742 se slezské řádové komendy kromě Dívčího Hradu a Opavy ocitly na území Pruského království. Válečné akce měly přirozeně také dopad na řádové hospodářství. Zejména strakonické panství se dlouho vzpamatovávalo z vysokých kontribucí a nákladů na ubytování vojáků intervenčních armád. Za této nepříznivé situace velkopřevor Königsegg 31. 5. 1744 umírá.

Popis erbu:

Štít zlato – červeně napokos routovaný, podložený maltézským křížem a převýšený listovou korunou.

Prameny:

Koncepčně jednoduchý, ale působivý erb velkopřevora Königsegga spatřujeme na pečetích z celého jeho funkčního období (srov. NA Praha, ŘM-Spisy, i. č. 464, sg. 228, 229, k. 64; SOA Třeboň, Vs Strakonice, i. č. 619, sg. A-V-1, k. 10; i. č. 620, sg. A-V-2, k. 10) a stejně je vyobrazen i na fasádě hřbitovního kostela sv. Václava v bývalé osadě Lom ve Strakonici.

35. Václav Joachim, hrabě Čejka z Olbramovic (1744 – 1754)

Narodil se od svého předchůdce zanechal velkopřevor Čejka v dějinách českého převorství mnohé stopy. Narodil se 2. 10. 1667 jako příslušník starého českého rytířského rodu osedlého na drobných statcích takřka v celých Čechách, avšak výrazně zchudlého díky pobělohorským konfiskacím. Historik A. Sedláček se domníval, že byl synem Joachima Zdeňka Čejky z Olbramovic sídlícím na Rovné u Radomyšle a jeho ženy Heleny Anežky Příchovské z Příchovic a tudíž rodákem ze Strakonicka. Kolorovaný velkopřevorův vývod, uložený v řádovém archivu ve Vídni, však ukazuje, že Václav Joachim byl synem hejtmana litoměřického kraje Karla Ludvíka Čejky na Markvarticích, Daňovsi a Hostouni a jeho první manželky Anny Doroty Měděncové z Ratibořic. Do řádu maltézských rytířů vstoupil roku 1688 jako třetí svého rodu. Předcházeli jej Jiřík Čejka (†1624), receptor v českém převorství a komtur v Kladsku (Kłodsko, Glatz) a Václav Jindřich Čejka (†1683), od roku 1675 komtur v Goldbergu a Lembergu. Václav Joachim vystudoval v Praze práva a vojenské vědy, poté vstoupil do habsburské armády, kde postupoval v hodnostech až na vrchního polního strážmistra. Za vojenské zásluhy byl roku 1713 povýšen do stavu svobodných pánů a roku 1748 do stavu hraběcího. Při této příležitosti mu byl polepšen erb přidáním habsburského štítku s iniciálami Marie Terezie, která ho jmenovala svým tajným radou. V řádu zastával dlouhá léta hodnost komtura v Měcholupech (1728 – 1744), současně byl v letech 1737 –

1738 německým velkobaillim a roku 1737 vystřídal F. A. I. Königsegga v čele převorství uherského. V úřadě českého velkopřevora se projevil jako skvělý hospodář. Roku 1744 prodal nevýnosnou baillivu u sv. Josefa v Karlovaci a místo ní zakoupil panství Dožice na Plzeňsku. Roku 1749 pak získal pro řád panství Obytce na Klatovsku, kam byla přenesena tyrolská rodová komenda Thun – Hohensteinů s rozšířeným finančním základem. Řádová panství přebíral velkopřevor Čejka ekonomicky oslabená v důsledku válek o rakouské dědictví, a proto se pokusil zajistit zchudlým poddaným nové zdroje příjmů a tím zhodnotit výnos řádových panství. Roku 1750 pozval do Strakonic švýcarské odborníky, aby místní punčocháře zasvětili do technologie barvení látek, čímž položil základ pozdější proslulé výroby fezů. Punčochářské výrobky ze Strakonic brzy našly odbyt v Německu a Francii a po přechodu na výrobu fezů pronikly na muslimské trhy v Turecku a v Africe. Pro lepší evidenci hospodářského potenciálu řádových panství nechal velkopřevor Čejka roku 1745 sepsat nové urbáře pro Strakonice a Radomyšl. Ve Strakonici dal postavit poblíž hradu sýpku a pro pivovar zakoupil novou pánev. V areálu strakonického hradu nechal provést četné stavební úpravy. Velkopřevorská rezidence dostala raně klasicistní kabát a na průčelí byl osazen kolorovaný erb velkopřevora. Dále byl podle plánů Anselma Luraga opraven kostel sv. Prokopa. Za hradem dal velkopřevor ohradit ovocný sad, stromy a keři byl osázen hradní příkop. V blízkosti hradu byla zbudována nová dřevěná lávka přes Volyňku. Významnou podporu poskytoval velkopřevor poutím k milostné soše Panny Marie na Podsrpu, kde nechal na místě dřevěného přístřešku postavit velkou kamennou kapli dokončenou roku 1749. Roku 1752 pak při ní bylo přičiněním velkopřevora zřízeno kaplanství. Na řádovém panství v Horní Libchavě nechal zbarokizovat faru, jak dokládá velkopřevorův erb nad vchodem.

Velkopřevor Čejka, jedna z nejvýraznějších osobností v čele českého převorství maltézských rytířů, zemřel po desetiletém aktivním funkčním období dne 5. 7. 1754 v Praze v úctyhodném věku osmdesáti sedmi let. Pochován byl v řádovém kostele Panny Marie pod řetězem, kde se dochoval velkopřevorův znakový náhrobník.

Popisy erbů:

- 1) V modrém poli korunovaná stříbrno – červeně polcená orlice se zlatou zbrojí a perisoniem. Štít podložen maltézským křížem a převýšen listovou korunou.
- 2) V modrém poli korunovaná stříbrno – červeně polcená orlice se zlatou zbrojí a perisoniem nesoucí na hrudi habsburský štítek s literami MT. Štít podložen maltézským křížem a převýšen listovou korunou.
- 3) V modrém poli korunovaná stříbrno – červeně polcená orlice se zlatou zbrojí a perisoniem nesoucí na hrudi habsburský štítek s literami MT. Štít podložen maltézským křížem a převýšen říšskou (starou) baronskou korunou. Korunovaný turnajský helm s červeno – stříbrnými příkrývadly, v klenotu rozložená křídla – červené a stříbrné – propojená zlatým perisoniem.

Prameny:

Jednoduchá a dobovému heraldickému vkusu odpovídající první varianta je k vidění na velkopřevorově náhrobníku v řádovém kostele Panny Marie pod řetězem v Praze. Variantu druhou již reflektující polepšení erbu roku 1748 představoval kupříkladu erb ve znakové galerii v zaniklé audienční síni strakonického hradu známý z pozdější nedatované a nesignované reprodukce uložené v ANM, Místopisná sbírka F, i. č. 223, k. 177. Podobně je velkopřevorův erb vyveden, tentokrát v polychromované podobě, na fasádě velkopřevorské rezidence ve Strakonici. Zde však chybí litery AT v srdečním štítku na hrudi orlice, které nejspíše podlehly povětrnostním vlivům. Třetí variantu představuje heraldický obraz na pečeti z roku 1754 (SOKA České Budějovice, Chronologická řada 67, 1754, leden 26.). Stejně je

koncipován velkopřevorův erb také na fasádě kostela sv. Jakuba Staršího v Horní Libchavě a bez koruny je vymalován v řádovém kostele sv. Prokopa na hradě ve Strakonících.

36. Emanuel Václav Kajetán, hrabě Kolowrat – Krakowsky (1754 – 1769)

Druhý příslušník rodu Kolowratů, který stanul v čele českého převorství maltézských rytířů, se narodil na Štědrý den roku 1700 jako syn hraběte Maxmiliána Norberta Kolowrata – Krakowského na Týnci, apelačního presidenta, pak nejvyššího komorníka Království českého a rytíře Zlatého rouna. Matkou byla Marie Barbora, hraběnka z Wrba a Freudenthalu ze starobylého slezského rodu usedlého v této době v Čechách. Do řádu maltézských rytířů byl přijat již roku 1708, řádové sliby však složil teprve po dosažení dospělosti. Mezitím vystudoval státovědu a vojenství. Většinu života strávil na válečném poli. Na Maltě sloužil v řádovém loďstvu jako viceadmirál (1738) a byl těžce zraněn v bojích s Turky. V rakouské armádě velel vlastnímu dragounskému pluku a vyznamenal se za sedmileté války v bitvě u Kolína roku 1757. Za zásluhy jej královna Marie Terezie vyznamenala titulem tajného rady a komořího. V řádu zastával funkce komtura ve Stříhomí (1738? – 1744?) a Losově (1744 – 1769); od roku 1744 až do své smrti spravoval rodovou komendu ve Vratislavi. Na Maltě dosáhl titulu německého velkobailliho a v letech 1744 – 1754 byl uherským převorem. Roku 1767 jej řád delegoval nunciem k nastolení Josefa II. říšským císařem. Podstatnou část Kolowratova funkčního období vyplnila sedmiletá válka, což bylo jistě příčinou proč velkopřevor častěji sídlil ve Strakonících, nepobýval-li právě u vojska. Do strakonické velkopřevorské rezidence dal přivést z Prahy gobelíny a čalouny s čínskými motivy a vybavil ji také kulečnickým pokojem. Válečná léta přirozeně měla své negativní důsledky. Spíše pasivní ekonomickou bilanci chtěl velkopřevor řešit emfyeutickým prodejem vrchnostenské půdy na Strakonicku. Sedláci ovšem o nákup pozemků příliš nejevili zájem pro nedostatek financí kvůli zvýšeným berním nárokům státu. V této souvislosti je nutno podotknout, že za velkopřevora Kolowrata byl vypracován tereziánský katastr, první, který evidoval i vrchnostenskou půdu. Pro nepříznivé hospodářské podmínky upadlo velkopřevorství do dluhů, což bylo oprávněně zdůvodňováno také nevykonáváním roboty v době války. I přesto si dovedl velkopřevor najít prostředky na drobné stavební aktivity. Nechal rozšířit kostel na Podsrpu a v jeho sousedství postavit dřevěný přístřešek pro poutníky. Velkopřevor Kolowrat – Krakowsky zemřel 14. 6. 1769 ve Strakonících a byl zde také pochován v kostele sv. Prokopa.

Popisy erbů:

- 1) V modrém poli stříbrno – červeně polcená korunovaná orlice se zlatým perisoniem a zbrojí. Štít podložen maltézským křížem a převýšen listovou korunou.
- 2) V modrém poli stříbrno – červeně polcená orlice se zlatým perisoniem a zbrojí nesoucí na hrudi korunovaný habsburský štítek. Štít podložen maltézským křížem. Korunovaný turnajský helm s červeno – stříbrnými příkrývadly, v klenotu složená křídla, přední červené, zadní zlaté.

Prameny:

První varianta se objevuje již na Kolowratově pečeti z roku 1722, kdy ještě nebyl velkopřevorem (srov. ANM, Genealogická sbírka H29, z Kolowrat Libštejnský). Podobný erb však užíval i po nástupu do úřadu velkopřevora jak dokazuje malba v řádovém kostele sv. Prokopa na hradě ve Strakonících. Podle ní byl erb takřka věrně reprodukován na závěsné desce z tvrdého kartonu uložené v NA Praha, ŘM-Spisy, i. č. 2767, sg. 105/2-16, č. 11. Zde je ještě doplněn černou kolanou s dekorací profesního rytíře, která se však v této době v erbech řádových rytířů neobjevuje. Druhá z uvedených variant je patrna na pečeti z roku 1755 (NA Praha, ŘM-Spisy, i. č. 464, sg. 228, 229, k. 64).

37. Michael Ferdinand Joseph, hr. von Althann zu Goldberg und Murstetten (1769 – 1789)

Althannové byli starobylým švábským rodem s kořeny sahajícími snad již do raného středověku, který se v 16. století usadil v rakouských zemích, kde získal roku 1574 panský stav. Říšský hraběcí stav obdržel roku 1610 Michael Adolf (1574 – 1636), zakladatel české větve rodu s majorátním panstvím Králíky, z níž pocházel i náš velkopřevor. Ten se narodil 25. 3. 1708 a je s největší pravděpodobností totožný se stejnojmenným synem hraběte Michaela Ferdinanda von Althann (1677 – 1735) a jeho manželky Marie Eleonory, pocházející z významného českého rodu Lažanských z Bukové. Přesné datum vstupu Michaela Ferdinanda Josepha do řádu není známo, ale pravděpodobně se tak stalo již před rokem 1711, kdy mu byl přiznán stálý plat z odkazu velkopřevora F. L. H. Dubského z Třebomyslic. Je zjevné, že Althann byl tehdy mezi maltézské rytíře pouze přijat a slavné sliby složil až po dosažení dospělosti. Pak působil v řádu jako auditor účtů německé jazykové družiny (1738 – 1740) a v neznámé době jako řádový receptor v českém převorství. Zastával funkce komtura ve Fürstenfeldu a Mellingu (1737 – 1747), Vídni (1747 – 1769) a byl prvním správcem nově zřízené baillivy v Dožicích (1747 – 1769). Souběžně s úřadem velkopřevora řídil až do své smrti komendu v Mailbergu. Podobně jako většina jeho předchůdců a následovníků sloužil po léta v rakouské armádě, kde dosáhl hodnosti plukovníka. Kromě toho zasedal v tajné radě Marie Terezie.

K jeho nejvýznamnějším počínům v úřadě velkopřevora patří výstavba současného poutního kostela na Podsrpu s trojkřídlým ambitem a jednotným vnitřním zařízením v letech 1770 – 1774. Již roku 1772 byla při kostele zřízena samostatná administratura. Funkční období velkopřevora Althanna ovšem bylo také dobou řady osvícenských reforem, které tu pozitivně, tu negativně ovlivnily pozvolné tempo každodenního života lidí na řádových panstvích. Tak kupříkladu roku 1770 byla také na Strakonicku „psána numera na domy“. Když byla roku 1775 státem nařízena povinná školní docházka, složil velkopřevor potřebný kapitál ke zřízení nové školy a k vydržování učitele a nad obojím převzal patronát. Za velkopřevora Althanna bylo zrušeno nevolnictví, jakož i vydán toleranční patent a v letech 1785 – 1789 se na Strakonicku „všechna pole měřila“ jako podklad pro nový josefínský katastr. Negativní postoje vyvolalo zrušení tradičních poutí na Podsrp. Aby nebyl poutní kostel uzavřen jako nepotřebný, dosáhl velkopřevor roku 1786 na biskupovi nově vzniklé českobudějovické diecéze zřízení samostatné podsrpské farnosti podřízené strakonickému děkanství, ustavenému při hradním řádovém kostele sv. Prokopa v letech 1786 – 1787. Velkopřevor Althann projevoval také filantropické sklony. Založil chudinskou nadaci se základním kapitálem 8 000 zlatých a roku 1789 zřídil nový špitál v Bezděkově (dnes součást Strakonice). Zemřel 18. 5. 1789 v Praze a měl být jako mnozí jeho předchůdci pochován v kostele Panny Marie pod řetězem. Toho roku ovšem císař Josef II. zakázal pohřbívání uvnitř církevních staveb, a proto mohl být v kostele osazen pouze znakový kenotaf (dodnes dochovaný), zatímco velkopřevorovy tělesné pozůstatky byly uloženy na Malostranském hřbitově v Košířích. Hrob bychom zde ovšem hledali marně, neboť byl zničen při rozšiřování Pražské třídy.

Popisy erbů:

- 1) V červeném poli stříbrné břevno s černými literami AT spojenými v ligaturu. Štít je podložen maltézským křížem a spočívá na knížecím plášti.
- 2) V červeném poli stříbrné břevno. Štít je podložen maltézským křížem. Turnajský helm korunovaný knížecí korunou, z níž vybíhají příkrývadla v podobě knížecího pláště, na němž je štít položen. V klenotu jedle přirozených barev mezi dvěma praporci – pravý červený, levý stříbrný – každý s černou orlicí.

Prameny:

První rozšířenější varianta velkopřevorova erbu je k vidění kupříkladu na jeho pečetích (srov. NA Praha, ŘM-Spisy, i. č. 98, sg. 16-21, k. 86; SOA Třeboň, Vs Strakonice, i. č. 629, sg. A-V-6, k. 86) nebo na kenotafu v řádovém kostele Panny Marie pod řetězem v Praze. Podobně je erb vyveden v kameni nad vstupem kostela Panny Marie na Podsrpu u Strakonic. Zde jsou ovšem pod štítem ještě složeny válečné trofeje poukazující na velkopřevorovu dlouholetou vojenskou kariéru. Druhá varianta vychází zase z malby v řádovém kostele sv. Prokopa na hradě ve Strakonicích a stejně je velkopřevorův erb pojat i na plechovém oválném štítu v maltézském kostele sv. Jana Křtitele na Kärntnerstrasse ve Vídni. Ten však nebyl zhotoven v Althannově době, ale až ve 20. století.

38. Joseph Maria, hrabě Colloredo – Mels – Wallsee (1791 – 1818)

Druhý český velkopřevor z rodu Colloredů pocházel z weikardovské linie, která byla v Čechách usedlá od roku 1693, kdy po vymřelé asquilinovské linii zdělila panství Opočno. Předeek české pošlosti Girolamo (1674 – 1726) byl roku 1711 povýšen do českého a roku 1724 říšského hraběcího stavu. Velkopřevorův otec Rudolf Joseph (1706 – 1788), úspěšný císařský diplomat a dlouholetý říšský místokancléř byl za svou věrnost habsburskému domu za války o rakouské dědictví dekorován řádem Zlatého rouna a roku 1763 povýšen do říšského knížecího stavu, který se ale vztahoval vždy jen na prvorozeného syna. Jeho manželkou byla Maria Gabriela Isabella z významného rakouského rodu von Starhemberg. Měli spolu osmnáct dětí, z toho devět synů, z nichž Joseph Maria se narodil 11. 9. 1735 v Regensburgu. Velkopřevorův nejstarší bratr Franz de Paula Gundacker (1731 – 1807) vyženil s hraběnkou Marií Isabellou von Mansfeld panství Dobříš, Zbiroh a další a stal se předkem knížat von Colloredo – Mansfeld. Druhý bratr Hieronymus Franz de Paula Joseph (1732 – 1812) se stal salzburským arcibiskupem a na svém dvoře hostil slavného skladatele Wolfganga Amadea Mozarta. Joseph Maria se podobně jako jeho strýc Anton (1707 – 1785), známý reorganizací vojenské akademie ve Wiener Neustadtu, a mladší bratr Wenzel (1738 – 1822) rozhodl pro vstup do armády, kde dosáhl závratné kariéry. Vyznamenal se v bojích sedmileté války, za což byl postupně povýšen až na podmaršálka. Od roku 1777 zasedal ve dvorské válečné radě a posléze byl jmenován ředitelem rakouského dělostřelectva. Zastaralou císařskou artilerii zcela reorganizoval a zmodernizoval a ve Steyru založil první slévárnu pušek v habsburské monarchii. Za válek s Turky se vyznamenal spolu s Laudonem při dobývání Bělehradu a byl povýšen na polního maršála. Roku 1788 byl pověřen vrchním velením ve válce s Pruskem. V té době se stal majitelem 57. pěšího regimentu. Roku 1805 zaujal post rakouského ministra války a byl vyznamenán velkokřížem záslužného řádu Marie Terezie.

Do řádu maltézských rytířů vstoupil v průběhu své vojenské dráhy roku 1773. V letech 1776 – 1789 spravoval komendu v Měcholupech a po skončení aktivní vojenské služby byl ještě ustanoven komturem v Mailbergu (1789 – 1808) a nakrátko baillim v Dožicích (1789 – 1791). V této době také působil jako řádový vyslanec u vídeňského dvora (1780 – 1791) a receptor v české převorství. Do úřadu velkopřevora byl jmenován sice již roku 1789, fakticky se ho však ujal až roku 1791. Roku 1815 byl řádem delegován jako vyslanec k mezinárodnímu vídeňskému kongresu.

Během svého dlouhého funkčního období se musel velkopřevor Colloredo potýkat s celou řadou problémů, které způsobilo zejména oslabení pozic řádu v důsledku dobytí Malty Napoleonem Bonapartem roku 1798. Řádové ústředí se na několik let rozpadlo a do čela řádu se ze své vůle postavil ruský car Pavel I. (1798 – 1801). Obnova řádových pozic trvala dlouho a evropské mocnosti toho využívaly k vlastním zájmům. Tak byly roku 1810 sekularizovány všechny komendy na území Pruského Slezska, čímž se území českého velkopřevorství značně zmenšilo. Ani řádové hospodářství nebylo v nejlepším stavu, a proto musel velkopřevor

Colloredo učinit několik zásadních opatření. Nevýnosné řádové panství ve Stroheimu prodal a zisk převedl na komendu v Mailbergu, komenda v Pulstu byla přeměněna na farní benefícium. Roku 1803 byly prodány Horní Kralovice a z výtěžku bylo zřízeno finanční svěření pro komendu v Brně. Pozitivní dopad měla hloubková inspekce nařízená velkopřevorem na všech řádových panstvích. Na Strakonicku se tohoto úkolu ujal hospodářský ředitel Schallansky, který v letech 1800 – 1810 uspořádal rozsáhlý řádový archiv. Hospodářský stav velkopřevorství poznamenaly přirozeně také napoleonské války. Díky státnímu bankrotu roku 1811 přišel řád o mnoho cenných předmětů výměnou za obligace.

Jako velkopřevor sídlil Colloredo převážně ve Vídni, kde byl vázán státnickými povinnostmi. Čas od času ale zajížděl i do Strakonice, kde roku 1800 hostil samotného císaře Františka I. Zdejší velkopřevorskou rezidenci nechal vyzdobit nástěnnými malbami s žánrovými výjevy a nařídil řadu úprav hradního areálu. V jižním křídle a v purkrabství byly zřízeny kanceláře a nádvoří bylo zastavěno hospodářskými budovami. Patro nad kapitulní síní bylo upraveno pro děkana, kaplana a služebnictvo.

Velkopřevor Colloredo zemřel 26. 11. 1818 ve Vídni, kde byl také pohřben.

Popisy erbů:

- 1) V černém poli stříbrné břevno, na něm pod korunou černý císařský orel se zlatou zbrojí. Štít podložen maltézským křížem a převýšený listovou korunou.
- 2) V černém poli stříbrné břevno, na něm černý korunovaný císařský orel se zlatou zbrojí. Štít podložen maltézským křížem a převýšený hraběcí korunou.

Prameny:

První z uvedených variant můžeme vidět kupříkladu na velkopřevorových pečetích z let 1798 a 1805 a na pečeti velkostatku Strakonice z roku 1796 (SOA Třeboň, Vs Strakonice, i. č. 629, sg. A-V-6, k. 10; i. č. 665, sg. A-VI-4, k. 10; i. č. 626, sg. A-V-5a, k. 10). Totožně koncipován je erb i na vedutě z doby kolem roku 1800 uložené v Muzeu Středního Pootaví ve Strakonici a ve stejné podobě je vymalován i v řádovém kostele sv. Prokopa na místním hradě. Hraběcí koruna namísto listové je vyobrazena na velkopřevorově kolorovaném erbu na závěsné desce z tvrdého kartonu uložené v NA Praha, ŘM-Spisy, i. č. 2767, sg. 105/2-16, č. 9.

39. Vincent Maria Josef, hrabě Kolowrat – Libsteinsky (1819 – 1824)

Byl třetím z Kolowratů, který stanul v čele českého velkopřevorství maltézských rytířů. Narodil se kolem 11. 5. 1749 v Černíkovcích jako prostřední ze synů hraběte Františka Josefa Kolowrata-Libsteinského a hraběnky Marie Karoliny z Waldsteinu. Do řádu byl přijat již roku 1756, posléze vstoupil do armády, kde absolvoval 56tiletou kariéru. Vyznamenal se ve válkách s Osmanskou říší a v Nizozemí. Roku 1801 obdržel komandérský kříž řádu Marie Terezie za zásluhy při dobývání pevnosti Calafat na Turcích a v bitvě u Limburgu. Dosáhl hodností polního maršála, generála polního tažení, velitele císařské osobní gardy a hofburské stráže a v letech 1816 – 1823 zastával funkci vrchního vojenského velitele v Čechách. Kromě toho byl vlastníkem pěšího pluku. Za dlouholeté služby habsburské dynastii byl jmenován císařským tajným radou a roku 1823 dokonce vyznamenán řádem Zlatého rouna. Kromě toho byl nositelem velkokříže francouzské Čestné legie.

V řádu maltézských rytířů zastával funkce komtura ve Fürstenfeldu (1789 – 1820), Mellingu (1792 – 1798), Brně (1800 – 1811), Dívčím Hradu (1811 – 1820), Měcholupěch (1816 – 1824) a baillioho v Dožicích (1791 – 1818). Českým velkopřevorem byl krátce a kromě toho byl zaneprázdněn povinnostmi u dvora a v armádě, a proto do dějin českého velkopřevorství nijak významně nezasáhl. Zemřel 7. 12. 1824 ve Vídni.

Popis erbu:

Štít kruhového tvaru obtočený stříbrnou páskou s devízou PRO FIDELITATE (Za věrnost) provedenou zlatými literami. Ve štítu na modrém poli stříbrno – červeně polcená korunovaná orlice se zlatým perisoniem a zbrojí nesoucí na hrudi habsburský štítek. Štít podložen maltézským křížem a obtočen černou kolanou s přivěšenou řádovou dekorací profesního rytíře. Znaková kompozice spočívá na knížecím plášti vycházejícím z hraběcí koruny.

Prameny:

Zajímavá heraldická kompozice je vymalována v řádovém kostele sv. Prokopa na hradě ve Strakoncích. Podle ní byl erb rovněž věrně reprodukován na závěsné desce z tvrdého kartonu uložené v NA Praha, ŘM-Spisy, i. č. 2767, sg. 105/2-16, č. 12.

40. Karl Vincenz Hieronymus, hr. von Neipperg (1826 – 1835)

Pocházel ze starého švábského rodu, od roku 1726 v říšském hraběcím stavu. Narodil se 30. 9. 1757 v rodině Leopolda Johanna von Neipperg a hraběnky Marie Wilhelminy von Althann. Z jeho příbuzných se proslavil Wilhelm Reinhard (1684 – 1774), vychovatel Františka Štěpána Lotrinského a habsburský generál. Bojoval s Turky a za války o rakouské dědictví, kdy byl však roku 1741 odvolán po prohrané bitvě s Prusy u Molvic. Wilhelmův vnuk Adam Albert (1775 – 1829) zase bojoval v napoleonských válkách, do dějin však vstoupil především díky morganatickému sňatku s dcerou císaře Františka I. Marií Luisou, předtím manželkou Napoleona Bonaparta.

Také Karl Vincenz, od roku 1777 maltézský rytíř, našel podobně jako jeho příbuzní uplatnění v armádě, kde vynikal ve vojenských cvičeních a bojovou odvahou. Zajímal se ale také o vědy a umění. V řádu zastával funkce komtura ve Vídni (1816 – 1834), a bailliho v Dožicích (1823 – 1826). Velkopřevorem byl jmenován po dvouleté sedisvakanci roku 1826. Následujícího roku přešla thunovská rodová komenda přenesená do Obytec do volného užívání řádu a komturem byl ustanoven Franz Salesius Anton Joseph, hrabě von Khevenhüller – Metsch. K jiným významným událostem v rámci českého převorství za úřadování Neippergova nedošlo.

Velkopřevor Neipperg zemřel 24. 6. 1835 ve Vídni.

Popis erbu:

V červeném poli tři stříbrné kroužky v postavení 2: 1. Korunovaný turnajský helm s červenou – stříbrnými příkrývadly, v klenotu rozložená červená křídla s obrazem štítu. Štít podložen maltézským křížem a obtočen černou kolanou s přivěšenou řádovou dekorací profesního rytíře.

Prameny:

Erb je popsán a reprodukován podle nástěnné malby v řádovém kostele sv. Prokopa na hradě ve Strakoncích. Toto vyobrazení nepochybně posloužilo také jako předloha pro totožně koncipovaný kolorovaný erb na závěsné desce z tvrdého kartonu uložené v NA Praha, ŘM-Spisy, i. č. 2767, sg. 105/2-16, č. 1.

41. Karl Borromäus Joseph, hr. von Morzin (1836 – 1846)

Narodil se 30. 8. 1756 jako jedno ze třinácti dětí Karla Josepha, hraběte Morzina a baronky Marie Vileminy Rajske z Dubnice. Otec velkopřevorův byl za války o rakouské dědictví komorníkem Karla Albrechta Bavorského, pročež po vítězství Marie Terezie upadl v nemilost u dvora a žil v ústraní na svém panství Dolní Lukavice, kde roku 1758 hostil slavného rakouského skladatele Josepha Haydna. Do řádu maltézských rytířů byl Karl přijat již v osmi letech, řeholní sliby však složil až po dosažení dospělosti. Po studiích vstoupil do rakouské

armády, kde sloužil u kavalerie a později dosáhl hodností podplukovníka a generálmajora. Byl tajným radou a komořím Františka I., mimořádným vyslancem a zplnomocněným ministrem císařského dvora. Pěstoval vědy a umění a v Praze byl považován za mecenáše umělců. Jako řádový komtur působil dlouhá léta v Opavě (1799 – 1846) a před svým ustanovením za velkopřevora byl také krátce baillim v Dožicích (1820 – 1823) a receptorem. S řádem maltézských rytířů spojili své osudy také velkopřevorův mladší bratr Paul Prokop (1758 – 1805) a synovci Karl (1802 – 1860), od roku 1838 komtur v Brně a Vincent (1803 – 1882). Karl Morzin zemřel 27. 10. 1846 a byl pochován v rodové hrobce ve Vrchlabí.

Popisy erbů:

- 1) Čtvrcený štít se zlatým srdečním štítkem, v něm černý korunovaný orel se zlatou zbrojí. V 1. a 4. stříbrném poli korunovaný trup mouřenína se zlatou medailí pověšenou na zlatém řetěze (stuze) kolem krku. Ve 2. a 3. červeném poli stříbrná kvádrovaná hradba se třemi stínkami. Štít podložen maltézským křížem a převýšen hraběcí korunou. Pod štítem zavěšena černá kolana s řádovou dekorací profesního rytíře.
- 2) Čtvrcený štít se zlatým srdečním štítkem, v něm černý korunovaný orel se zlatou zbrojí. V 1. a 4. stříbrném poli korunovaný trup mouřenína se zlatou medailí pověšenou na zlatém řetěze (stuze) kolem krku. Ve 2. a 3. červeném poli stříbrná kvádrovaná hradba se třemi stínkami. Tři korunované turnajské helmy, prostřední s modro – zlatými a červeno – stříbrnými příkrývadly, v klenotu černý korunovaný orel se zlatou zbrojí. Pravý s modro – zlatými příkrývadly, v klenotu korunovaný trup mouřenína se zlatou medailí mezi rozloženými křídly, pravé červeno – stříbrně a levé stříbrno – červeně dělené. Levý helm s červeno – stříbrnými příkrývadly, v klenotu zlatá lilie mezi dvěma rohy, pravý zlato – modře a levý modro – zlatě dělený. Štít podložen maltézským křížem a lemován černou kolanou s přivěšenou řádovou dekorací profesního rytíře.

Prameny:

První variantu představuje kolorovaný erb na závěsné desce z tvrdého kartonu uložené v NA Praha, ŘM-Spisy, i. č. 2767, sg. 105/2-16, č. 14. Druhá varianta velkopřevorova erbu je vymalována v řádovém kostele sv. Prokopa na hradě ve Strakonicih.

42. Franz Salesius Seraph Anton Joseph, hrabě von Khevenhüller – Metsch (1837 – 1857)

Khevenhüllerové byli starobylá šlechtická rodina pocházející z Horní Falce, kde je doložena od 14. století. Od roku 1427 sídlil rod v Korutanech na hradě Aichelberg, v 16. století se rozdělil do dvou hlavních větví a posléze ještě do dalších linií.

Roku 1566 byl rod povýšen do říšského panského stavu a roku 1572 získal svolení připojit ke svému erbu znak vymřelého rodu von Weisspriach. Roku 1673 byli Khevenhüllerové povýšeni do hraběcího stavu dědičných habsburských zemí a roku 1725 získali říšský hraběcí stav a inkolát v českých zemích. Roku 1751 došlo ke spojení jména a erbu rodů Khevenhüller a Metsch a o dvanáct let později získal rod říšský i český knížecí stav dědičný vždy pro nejstaršího syna. V českých zemích vlastnil rod v letech 1728 – 1945 panství Komorní Hrádek a krátce, v letech 1777 – 1804, panství Zlín na Moravě. Budoucí velkopřevor se narodil 3. (30.) 10. 1783 ve Vídni jako syn hraběte Johanna Josepha Franze Quirina von Khevenhüller – Metsch, císařského rady a komořího, polního podmaršálka, kapitána císařské osobní gardy a majitele pěšího pluku, který byl za své zásluhy vyznamenán komandérským křížem řádu sv. Štěpána. Matka Maria Josepha pocházela z rakouského hraběcího rodu Schrattenbachů. Po otci zdědil Franz Salesius rakouská panství Hohen Osterwitz a Pellendorf, v Čechách byl držitelem alodiálních statků Čestice a Dřešínek. Většinu života prožil v aktivní vojenské službě. Začínal u infanterie, v důstojnických hodnostech postupoval

od polního zbrojmistra přes generálmajora až na polního maršála. Roku 1842 se stal majitelem regimentu infanterie. Od roku 1848 zastával hodnost velícího generála v Praze, kde pomáhal potlačovat revoluční bouře. Z Prahy byl přeložen do Lvova a roku 1849 byl jmenován mistrem polního tažení. V pokročilém věku ho císař povolal za presidenta vojenského apelačního soudu ve Vídni. Za dlouholeté vojenské zásluhy byl jmenován císařským komořím a dekorován velkokřížem bavorského řádu sv. Jiří. Roku 1854 odešel jako jednadsmesátiletý na odpočinek a mohl se již plně věnovat řádovým záležitostem. V řádu maltézských rytířů, do nějž byl přijat již roku 1794, zastával funkce komtura v Obycích (1827 – 1847) a ve Vídni (1834 – 1847), bailliho v Dožicích (1842 – 1847), receptora (1834) a plnomocného řádového ministra u císařského dvora (1833). Velkopřevorem byl ustanoven sice záhy po smrti svého předchůdce Neipperga, konfirmace se však dočkal až po deseti letech. Za jeho úřadování bylo v důsledku revolučních událostí roku 1848 zrušeno poddanství, poslední relikv feudalismu v rakouské monarchii, a roku 1850 se konaly první volby do obecních a krajských zastupitelstev. Ve Strakoniciích se velkopřevor Khevenhüller zasloužil o zřízení parku pod Kalvárií, v nových Strakoniciích nechal postavit novou školu a roku 1854 zřídil chudinskou nadaci se základním kapitálem 1 000 zlatých. Zemřel 14. 11. 1867 v pražském velkopřevorském paláci.

Popisy erbů:

- 1) Štít jednou dělený a pětkrát polcený se srdečním štítkem a oddělenou hlavou. Ta je dále dvakrát polcena na tři stejné části, při čemž pravé a levé pole je dále polceno. V takto vzniklých vnějších polích na stříbrném podkladě modrá snížená krokev, ve vnitřních červených polích vyrůstají ze zlaté listové koruny tři stříbrná paví pera, při čemž prostřední je zdobeno třemi do neúplného kříže rozloženými zlatými jetelovými trojlístky. V prostředním zlatém poli hlavy štítu černý orel pod korunou. Srdeční štítek je polcený. V pravém modrém poli na zeleném pahrbku doleva hledící sovy přirozených barev s trojicí stříbrných per na hlavě, levé pole dělené, horní polovina černá, dolní zlatá šachovaná s černými body uprostřed jednotlivých polí. V 1. a 12. černém poli štítu dvě snížená vlnitá břevna (v 1. poli kosmá, ve 12. šikmá), z nichž vyrůstá dubová snítka se dvěma listy, vše zlaté. 2. a 11. pole černo – stříbrně pilovitě polcené. 3. a 10. pole černé, 4. a 9. pole červené se stříbrnými rozloženými křídly. 5. a 8. pole stříbrné s červenými rozloženými křídly. 6. a 7. pole stříbrné s černou korunovanou doprava hledící orlicí se zlatou zbrojí a stříbrným perisoniem. Štít je podložen maltézským křížem a spočívá na knížecím plášti vycházejícím z hraběcí koruny. Pod štítem zavěšena černá kolana s řádovou dekorací profesního rytíře.
- 2) Chybí hlava štítu, štít pouze podložen maltézským křížem a převýšen hraběcí korunou.

Prameny:

První variantu lze vidět kupříkladu na nástěnné malbě v presbytáři řádového kostela sv. Prokopa na hradě ve Strakoniciích nebo na fasádě Kalvárské kaple v Česticích, které velkopřevor vlastnil jako soukromý alodiální majetek. Druhou variantu představuje kolorovaný erb na závěsné desce z tvrdého kartonu uložené v NA Praha, ŘM-Spisy, i. č. 2767, sg. 105/2-16, č. 14.

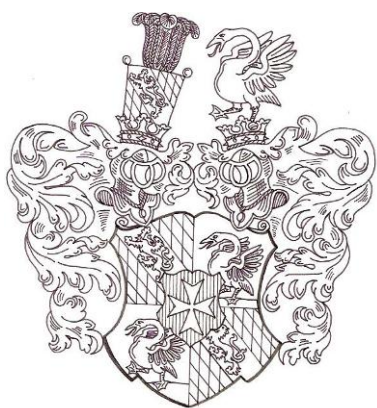
Použité prameny a literatura

Prameny

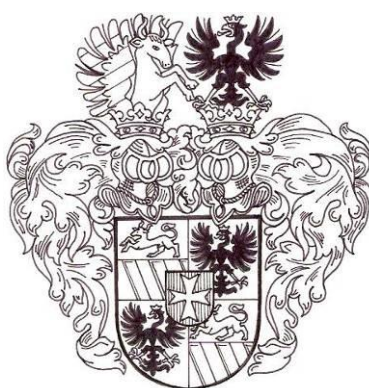
ANM, Genealogická sbírka H.
ANM, Místopisná sbírka F.
NA Praha, Řád maltézský-listiny
NA Praha, Řád maltézský-spisy.
NA Praha, Sbírka Wunschwitz.
SOA Třeboň, Velkostatek Orlík, velkostatek Strakonice.
SOkA České Budějovice, Chronologická řada 47, 67.
SOkA Strakonice, AM Strakonice-listiny, AM-Radomyšl-listiny.
KREMER, V. V. – BIRNBAUMOVÁ, A., *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okresu strakonickém*, neúplný rukopis z roku 1945, uložen v archivu AV ČR v Praze.

Literatura

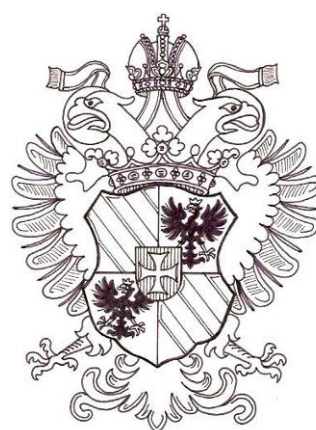
BIRNBAUMOVÁ, Alžběta, *Strakonický hrad*, Praha 1947.
BUBEN, Milan, *Suverenní řád Maltézských rytířů v historii a současnosti*, Praha 1993.
DAUBER, Robert L., *Der Johanniter-Malteser Orden in Österreich und Mitteleuropa II, Spätmittelalter und frühe Neuzeit (1291-1618)*, Wien 1998.
TÝŽ, *Der Johanniter-Malteser Orden in Österreich und Mitteleuropa III, Neue Zeit (1618-1798)*, Wien 2000.
HOŠŤÁLEK, Stanislav, *Heraldické památky v kapli sv. Apollonie v Měcholupech (okr. Klatovy)*, Sborník příspěvků III. Setkání genealogů a heraldiků, Ostrava 1986, s. 42-44.
HOŠŤÁLEK, Stanislav – TYBITANCL, Petr, *Heraldické památky členů Maltézského řádu v kostele Matky Boží pod řetězem v Praze*, in: Sborník příspěvků ze IV. setkání genealogů a heraldiků, Ostrava 1992, s. 28-33.
KOTLÁROVÁ, Simona, *Sedm set let působení maltézských rytířů ve Strakonicih*, in: Vlastivědný sborník Strakonice, Kapitoly z historie 1, Strakonice 2002, s. 49-86.
KOTLÁROVÁ, Simona, *Strakonický hrad-stavebně historický vývoj*, in: Vlastivědný sborník Strakonice, Kapitoly z historie 1, s. 139-148.
KUPKA, Jiří, *Sakrální architektura ve Strakonicih*, in: Vlastivědný sborník Strakonice, Kapitoly z historie, s. 149-196.
LIFKA, Bohumír, *Radomyšl, Dějiny jihočeského městečka a jeho okolí*, Radomyšl 1993.
MERA VIGLIA-CRIVELLI, Rudolf Johann, *Der böhmische Adel*, Nürnberg 1886.
Ottův slovník naučný I-XXVII, 1888-1908.
POŘÍZKA, Jiří, *Z dějin johanitské komendy v Opavě*, in: Maltézští rytíři u nás, Tři studie k historii českého velkopřevorství řádu maltézských rytířů, Brno 1990, s. 11-44.
SKŘIVÁNEK, František, *Heraldické památky kostela Panny Marie pod řetězem Českého velkopřevorství maltézských rytířů v Praze*, Praha 2002.
TÝŽ, *Rytířský řád johanitů v severních Čechách*, Heraldika a genealogie XXXI, 3-4, 1998, s. 177-196.
STEEB, Christian – STRIMITZER, Birgit (Hgg.), *Der Souveräne Malteser-Ritter-Orden in Österreich*, Graz 1999.
WITTING, Johann Baptist, *Der niederösterreichische ständische Adel II*, Nürnberg 1918.
WURZBACH, Constant von, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich* 1-60, Wien 1856-1891.

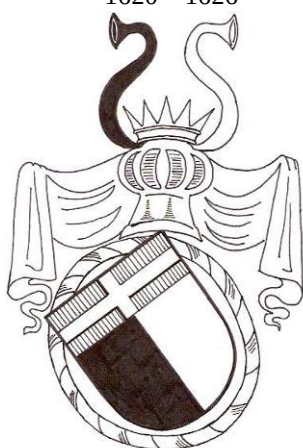
Henrich von Logau zu Olbendorf
1620 – 1626

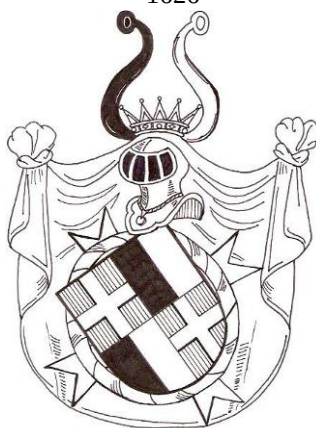
Rudolph Balt. von Paar
1626

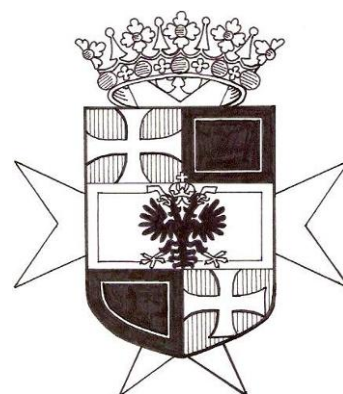
Rudolph Balt. von Paar
1626

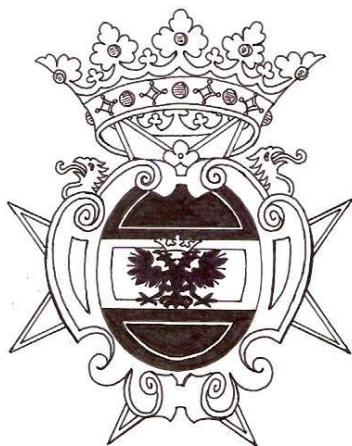
Vilém Vratislav z Mitrovic
1626 – 1637

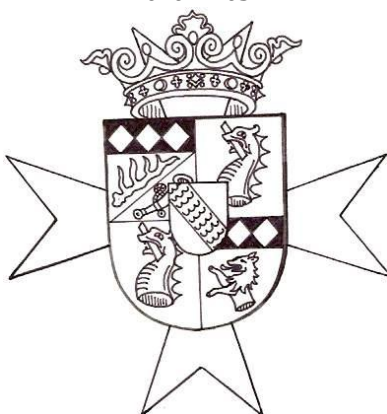
Vilém Vratislav z Mitrovic
1626 – 1637

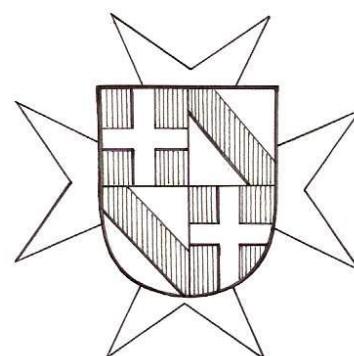
Rudolph Colloredo-Wallsee
1637 – 1657

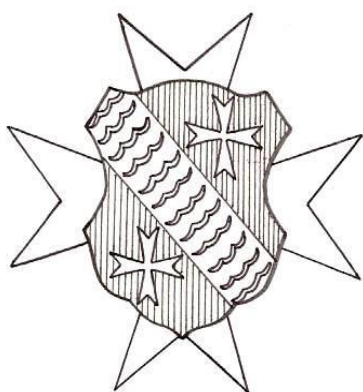
Rudolph Colloredo-Wallsee
1637 – 1657

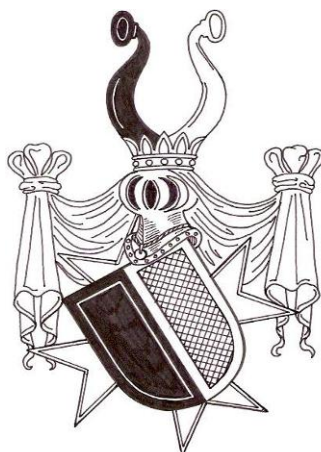
Vilhelm Leop. von Rheinstein
von Tattenbach
1658- 1661

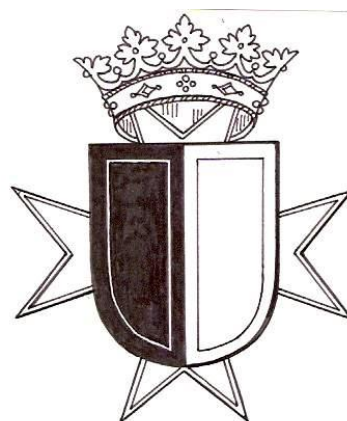
Vilhelm Leop. von Rheinstein
von Tattenbach
1658 - 1661

Vilhelm Leop. von Rheinstein
von Tattenbach
1658 – 1661

Adam Vilém Vratislav z Mitrovic
1662 - 1666

Frant. Šebes Vratislav z Mitrovic
1667 - 1675

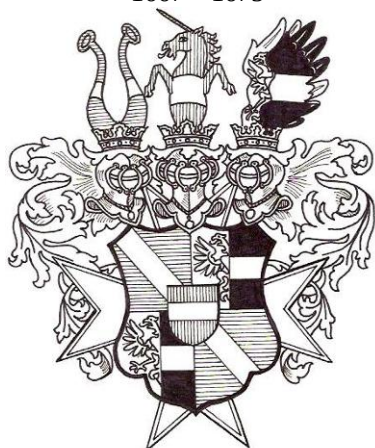
Frant. Šebes Vratislav z Mitrovic
1667 – 1675

Ferd. Ludvík Libštejnský
z Kolovrat, 1676 - 1701

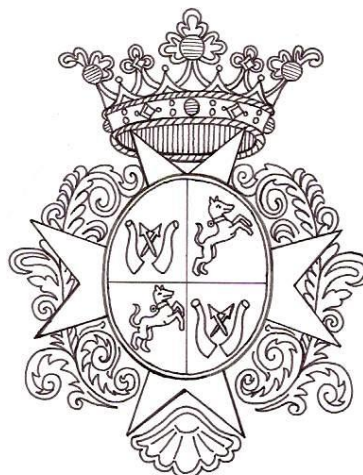
Ferd. Ludvík Libštejnský
z Kolovrat, 1676 – 1701

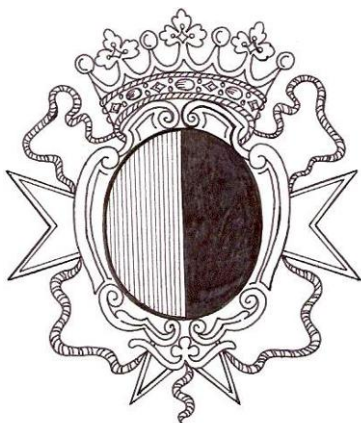
Franz Sigismund von Thun
und Hohenstein, 1702

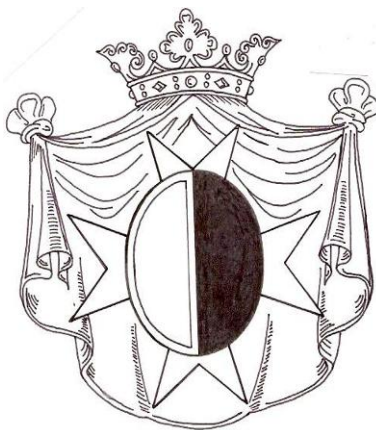
Franz Sigismund von Thun
und Hohenstein, 1702

Wolfgang Sebas. von Pötting und
Persing 1702 – 1709

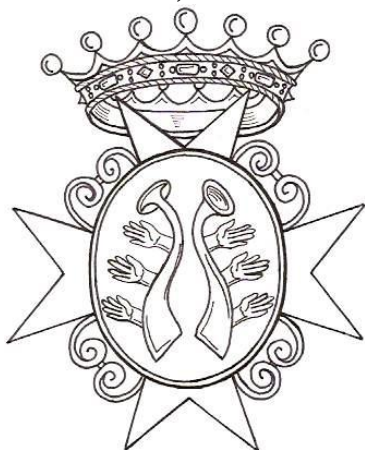
Jan Václav Josef Vratislav
z Mitrovic, 1711 – 1712

Jan Václav Josef Vratislav
z Mitrovic, 1711 – 1712

Ferd. Leop. Hanibal Dubský
z Třebimyslic, 1714 – 1721

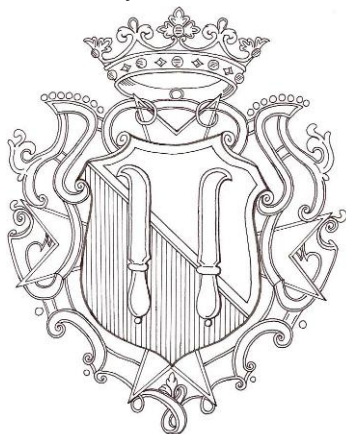
Ferd. Leop. Hanibal Dubský
z Třebomyslic, 1714 – 1721

Karl Leopold von Herberstein
1721 – 1726

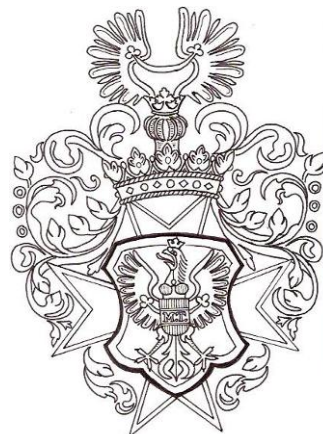
Karl Leopold von Herberstein
1721 – 1726

Gudacher Poppo
von Dietrichstein, 1726 – 1737

Franz Ant. Ignáz von Königsegg -
- Rothenfels, 1737 – 1744

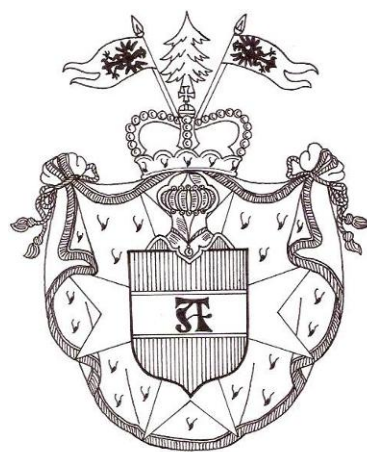
Václav Joachim Čejka
z Olbramovic, 1744 – 1754

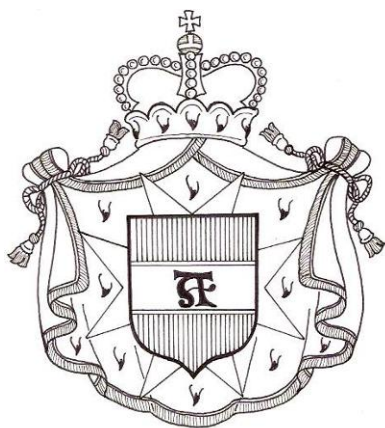
Emanuel V. Kajetán
Kolowrat – Krakowsky
1754 – 1769

Emanuel V. Kajetán
Kolowrat – Krakowsky
1754 – 1769

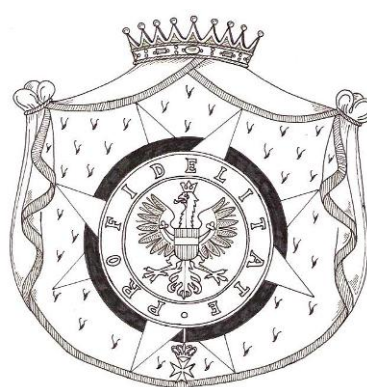
Michael Ferd. von Althan
1769 – 1789

Michael Ferd. von Althan
1769 – 1789

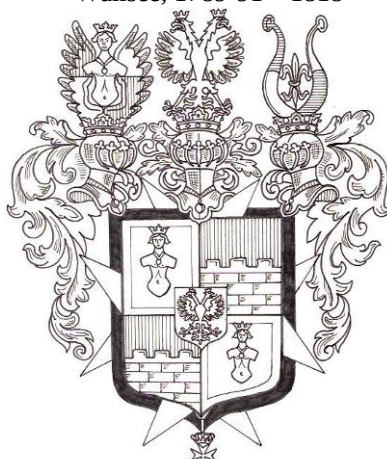
Jos. Maria Colloredo – Mels
Wallsee, 1789-91 – 1818

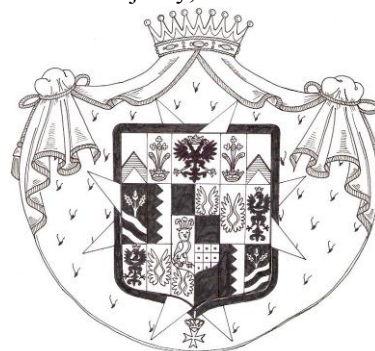
Vincent Maria Jos. Kolowrat –
Libštejnský, 1819 – 1824

Karl Vincenc Hieronymus
von Heipberg, 1826 – 1835

Karl Borromäus Joseph
von Morzin, 1836 – 1846

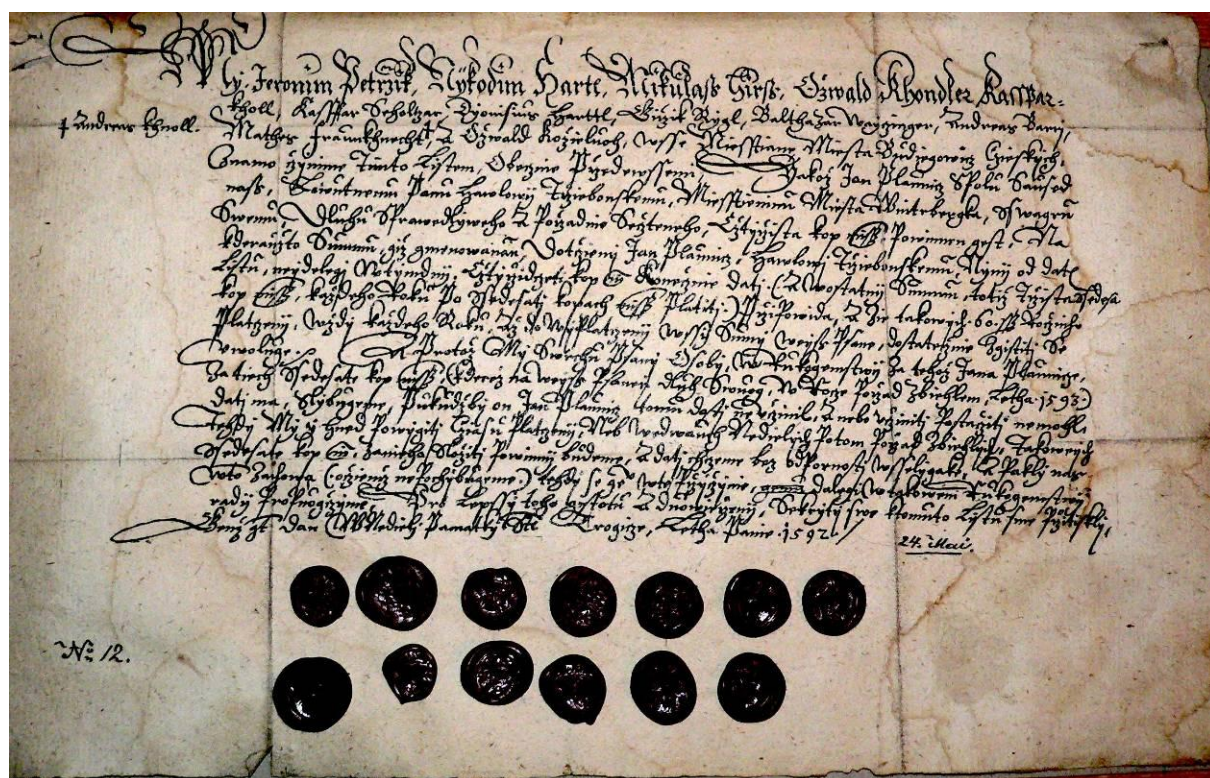

Franz Salesius von Khevenhüller –
Metsch, 1847 - 1867

Nejenom šlechta ale i měšťané a řemeslníci si pořizovali pečete, ne tak bohatě provedené a na velikost malé, 14 x 12 mm. Bohatí měšťané, kteří si většinou pořizovali své domy na náměstí, si mohli úplný erb, to je štít s přilbicí a klenotem, zakoupit a tak se přiblížit šlechtě. Na jejich štítech spatřujeme rozličné figury někdy dosti bizarní, mluvící, odvozené od svého jména ale ve většině případů gryfa a lva, který drží v tlapě symbol svého povolání. Později, na něčí přímělu nebo významný čin a za určitý poplatek i predikát s šlechtickým označením vladyka.

Řemeslníci a kupci ale i ostatní měšťané, aby se vyrovnali bohatším sousedům ale hlavně aby mohli mezi sebou stvrzovat smlouvy a různá ujednání měli také pečete označované jako merky. Byly to jednoduché obrazy s monogramem a řemeslníkovou značkou nebo symbolem ke kterému cechu patří. Kdo neměl svoji pečeť požádal souseda a ten přitiskl pečeť za něho i toto se v hojně míře vyskytuje. Tak se i stalo v předložené listině.

Tyto drobné pečete měšťanů se nacházejí v archívech v hojně míře na kupních smlouvách, dluhopisech, testamentech, pozůstalostech na účtech a cechovních záležitostech a další. Mezi ně patří i předložená listina – dluhopis, zajímavá i tím že je psaná česky v době kdy se v Českých Budějovicích převážně mluvilo a psalo německy. Listina je uložena v okresním archívu České Budějovice, fond AM. listiny inv. č. 542 sig. IV./ 18, ze dne 24. května 1592.

My Jeronim Petrzik, Nikodim Hartl, Mikulass Hirss, Kasspar Khol, Kasspar Scholzer, Dyonisus Harttl, Jirzik Rygl, Baltazar Waycinger, Andreas Baary, Mathes Fraunknecht, Andreas Khnoll a Oswald Kozieluh, wsse miesstiane miesta Budiejowicz Czeských, znamo czynime timto listem, obecnie przedewssemi, Jakož Jan Plauniz spolu saused nass, slowutnemu Panu Hawlowy Trziebonskemu, miesstieninu miesta Winttrberga, sswagru swemu, dluhu sprawedlyweho a porzadnie seczteneho, cztyrzista kop miss., powinnen jest. Na kderažto summu, již jmenowanau, dotczyeny Jan Plaunitcz, Hawlowy Trziebonskemu, nynij od datl listu, neydaleji wtydnodnij, cztyrzidczeti kop miss., koniecznie dati, a wostatny summi,

totiž trzistassedesa kop miss., každého roku possedesati kopach miss., platiti. I przipowida, a zie takowych 60 mss. rocznieho platczenij wždy každého roku, až do wyplatczenij wssi summy, woys psane, dostatecznie zjistiti se uwoluje. A protož my swrchu psany osoby, na rukojemstey za tehož Jana Plaunicze za tiech ssedesate kop miss., kterž na weyss psany dluh swuoj, w roce poporząd zbiehlem, lethā 1593, dati ma, slybujeme pokudžby on Jan Plaunicz tomu tomu dati neuczinił, a nebo ucziniti postacziti nemohl, tehdy my y hned powyjiti czasu platczenij, neb wedwauch nedielych porząd zbiehlych, takowych ssedesate kop miss., za nieho složiti powinij budeme, a dati chceme bez odpornosti wsselyjake, a pakly nas wto zachowa (o czymž nepochybujeme) tehdy se jemu wte przyczynie, dalej w takowem rukojemstwy radij propuojczyme. Pro lepssy toho jistotu a duoswieczenij, sekrety swe ktomuto listu sme przitiskly, jenž jest dan w nediely pamatky sv. Trojicze, Letha panie 1592.

Jeroným Petřík z Benešova – syn Jana Petříka, učitele mladých pánů z Hradce a potom městského písaře a kronikáře v Č. Budějovicích, byl mu udělen erb s predikátem a uveden do stavu vladyckého. *Jeroným* obecní starší a konšel převzal r. 1571 dům od otce na Žižkově nám. a přikoupil r. 1606 dům v Krajinské 12.

Nikodým Hartl – r. 1588 koupil dům Žižkovo nám. 23 za 900 kop.

Mikuláš Hirš – nazýván Pek (pekař) obecní starší, koupil r. 1580 rohový dům od otce Tomáše v Krajinské ul. za 725 kop.

Osvald Khondler – obecní starší, r. 1577 vyženil dům v Krajinské ul. 41, a přikoupil dvůr a více polí.

Kašpar Kholm – kovář, koupil r. 1576 dům Žižkovo nám 33. a pole za 650 kop.

Kašpar Scholcar – starší radní, r. 1578 držel dům Žižkovo nám. v ceně 1000 kop, dvůr na Starém městě, r. 1596 dům za radnici za 600 kop a r. 1614 pro syna dům v Krajinské za 630 kop.

Dionýs Hartl – starší radní, r. 1581 držel dům na Žižkovo nám. 11. v ceně 950 kop a r. 1591 přikoupil dvůr na Starém městě. Měl dceru Janu.

Jiřík Rygl – *Ridl* – mědikovec a obecní starší, vyženil dům r. 1584 v Panské ul. 26. hamr u Rožnovské brány (Dlouhý most) stoupu a dvorec.

Baltazar Waicinger – r. 1616 přenechal dům v Široké ul 27. v ceně 400 kop synu Pavlovi.

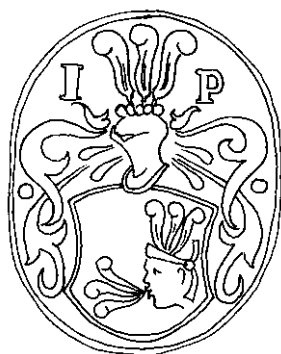
Andreas Barry – žádný údaj jsem nenašel.

Matyas Fraunknecht – starší radní, vyměnil r. 1583 dům u solního skladu za dům v Radniční 9. držel dva dvory, louky a mnoho polí, r. 1607 koupil dům Žižkovo nám 3. za 600 kop.

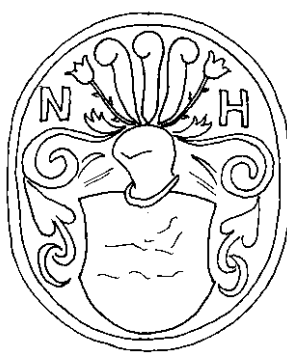
Andreas Khnoll – starší radní, prodal r. 1582 v Plachého ul. a rohový dům v Krajinské r. 1613.

Osvald Koželuh – nepoužil vlastní pečeť.

Jan Plaunic – řečený Pšenička, r. 1576 koupil várečný dům Žižkovo nám 20. za 625 kop.

Jeroným Petřík z Benešova

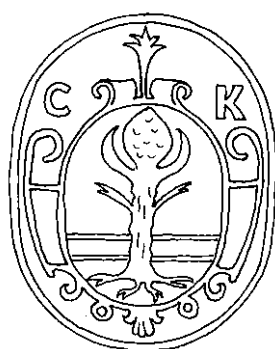
Nikodým Hartl

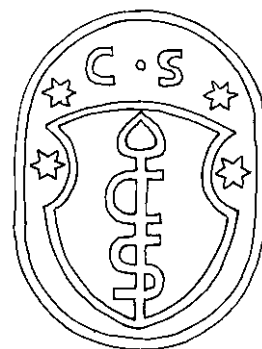
Mikuláš Hirš řečený Pek

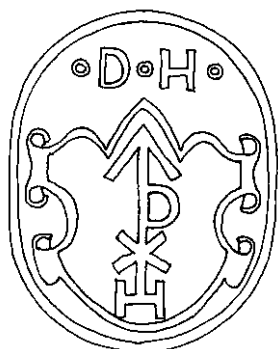
Osvald Khondler

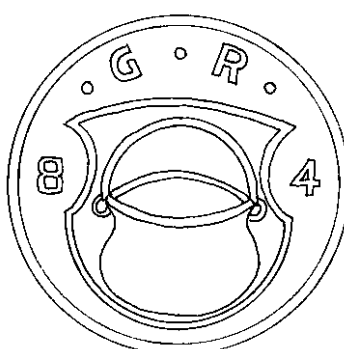
Kašpar Khol

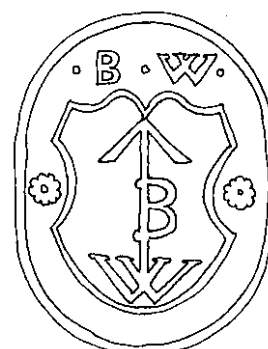
Kašpar Scholcar

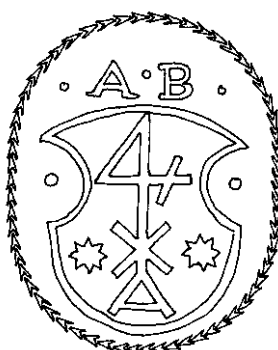
Dyonyus Harttl

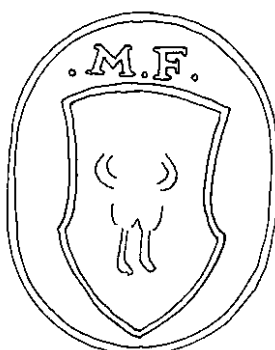
Jiřík Rýgl

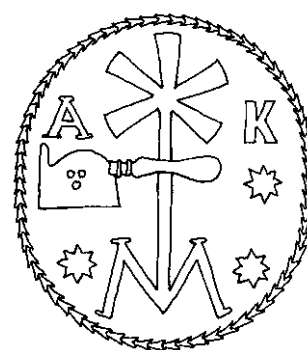
Baltazar Waicing

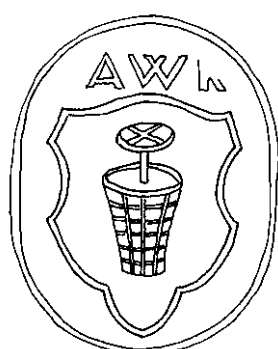
Andreas Barry

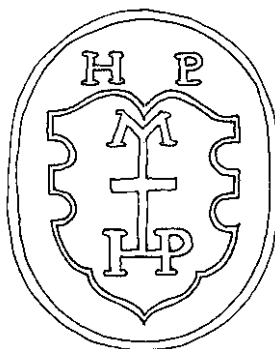
Matyas Fraunknecht

Andreas Khnoll

pečeť použil Osvald Koželuh

Jan Plaunitz

V tomto čísle Jihočeského Heroldu pokračujeme v představení obcí Jihočeského kraje, kterým bylo v loňském a letošním roce uděleno právo užívání obecních symbolů. A stejně jako v minulém čísle se i nyní jedná o čtyři obce okresu České Budějovice. Vyobrazení těchto nově udělených znaků můžete vidět na druhé straně obálky tohoto čísla časopisu.

První obcí, které byl nově udělen znak a prapor se stala obec **Litvínovice**. Obec Litvínovice, která dostala jméno podle lokátora Litvína, leží v údolí Vltavy na jihozápadním okraji Českých Budějovic ve vzdálenosti přibližně 1,5 km od hranic města na dopravní tepně E 55, směřující z Českých Budějovic na Český Krumlov. Obec je složena ze tří sídelních celků – Litvínovice, Mokré a Šindlovy Dvory. Původně byla ves majetkem rožmberké větve Vítkovců. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1259, kdy Vok z Rožmberka (před 1220 – 1262) věnoval třetinu desátků poddaných v Litvínovicích nově založenému cisterciáckému klášteru ve Vyšším Brodě. Po 1265 se Litvínovice staly neznámým způsobem městskou vsí Českých Budějovic. V letech 1519 – 20 zde bylo vybudováno významné vodní dílo – Zlatá stoka – Teichgraben, tekoucí od Stecherova mlýna mezi Planou a Litvínovicemi k Vrbenským rybníkům.. Od r. 1850 byly Litvínovice samosprávnou zemědělskou obcí s obyvateli dvojí národnosti. Jméno části Šindlovy Dvory je odvozeno od majitele jednoho z dvorů městské vsi Schindlhöf. Byly zde české i německé školy, protože zde žili odjakživa obě národnosti ve shodě. Střed návsi tvoří kaple se zvoničkou, mezi rybníky vyrostly zahrádkářské kolonie. V části Mokré jejíž vznik je doložen od r. 1331 ve stavební podobě návsi se od 19.století zachovala větší kaple a zajímavý drobný objekt cisterny s plastikou nazývanou Lecián. V blízkosti vsi stál na břehu Vltavy velký mlýn s hamrem, od roku 1610 majetek měšťana Johanna Fritschka z Fürstenmühlu. V Litvínovicích se narodil jezuita a spisovatel Melchior Gutwirt (1625 – 1705) a průmyslník Vojtěch Lanna zde postavil v roce 1837 pilu a továrnu na výrobu parket, která po požáru zanikla. Při zpracování obce jsem vycházel z toho, že katastrem obce protéká řeka Vltava a obec, složená ze tří sídelních celků byla historicky a v současné době také je zemědělskou obcí. Znak a vlajka byly obci uděleny rozhodnutím předsedy Poslanecké sněmovny PČR č. 15 ze dne 19.1.2007 a jeho popis je následující: **„Ve stříbrném štítě nad dvěma sníženými modrými vlnitými břevny tři (1,2) dvojice zkřížených červených obilných klasů s odkloněnými listy po stranách“**. Prapor vychází z tohoto znaku a jeho popis je: **„List tvoří pět vodorovných pruhů střídavě bílých a modrých v poměru 5:1:1:1:1. v horním bílém pruhu tři (1,2) dvojice zkřížených červených obilných klasů s odkloněnými listy po stranách“**.

Druhou obcí s nově uděleným znakem je obec **Jílovce**. Ta se nachází 27 km jihovýchodně od Č.Budějovic. vznikla pravděpodobně již ve 13.století, ale první písemná zmínka o ní pochází až z roku 1366 kdy ji Jan z Landštejna spolu s Třeboní prodal bratřím Petrovi, Joštovi, Oldřichovi a Janovi z Rožmberka. Rožmberkové ves připojili k třeboňskému panství, ke kterému náležela až do roku 1848. Postupně byli jejími vlastníky Rožmberkové, potom Švamberkové a nakonec Schwarzenbergové. Původně byla ves rozdělena na dvě části které se v minulosti rozlišovaly jménem, ale od roku 1850 se staly Jílovce samostatnou obcí. V současnosti jsou Jílovce složeny ze šesti sídelních celků - Jílovic, Kramolína, Lipnice, Kojákovice, Šalmanovic a Vlachnovic. Obec leží mezi rybníky na rozhraní třeboňské roviny a Novohradských hor. Z katastru obce je krásný výhled na Slepíčí a Novohradské hory. Na území obce je několik velkých rybníků, např. Veský a Podřezaný. V sídelních celcích Jílovic se nachází mnoho významných památek zděné lidové architektury. Nejceněnější historickou památkou je kostel sv. Jakuba z r. 1370 s obrazem sv.Jakuba na hlavním oltáři namalovaném v r. 1858 malířem Františkem Čermákem. Jílovce jsou rodištěm akademického malíře Antonína Homolky (1909-1964) a také v současnosti známých motocyklových závodníků Jakuba a Matěje Smržových. Znak a vlajka byly obci uděleny rozhodnutím předsedy

Poslanecké sněmovny PČR č. 65 ze dne 17.2.2006 a jeho popis je následující: „**Ve stříbrném štítě nad pěťivrším kosmý gotický klíč, vše červené**“. Vlajka vychází ze znaku a její popis je: „**Bílý list s červeným kosmým gotickým klíčem zuby nahoru a k žerdi. Na dolním okraji červené pěťivrší**“.

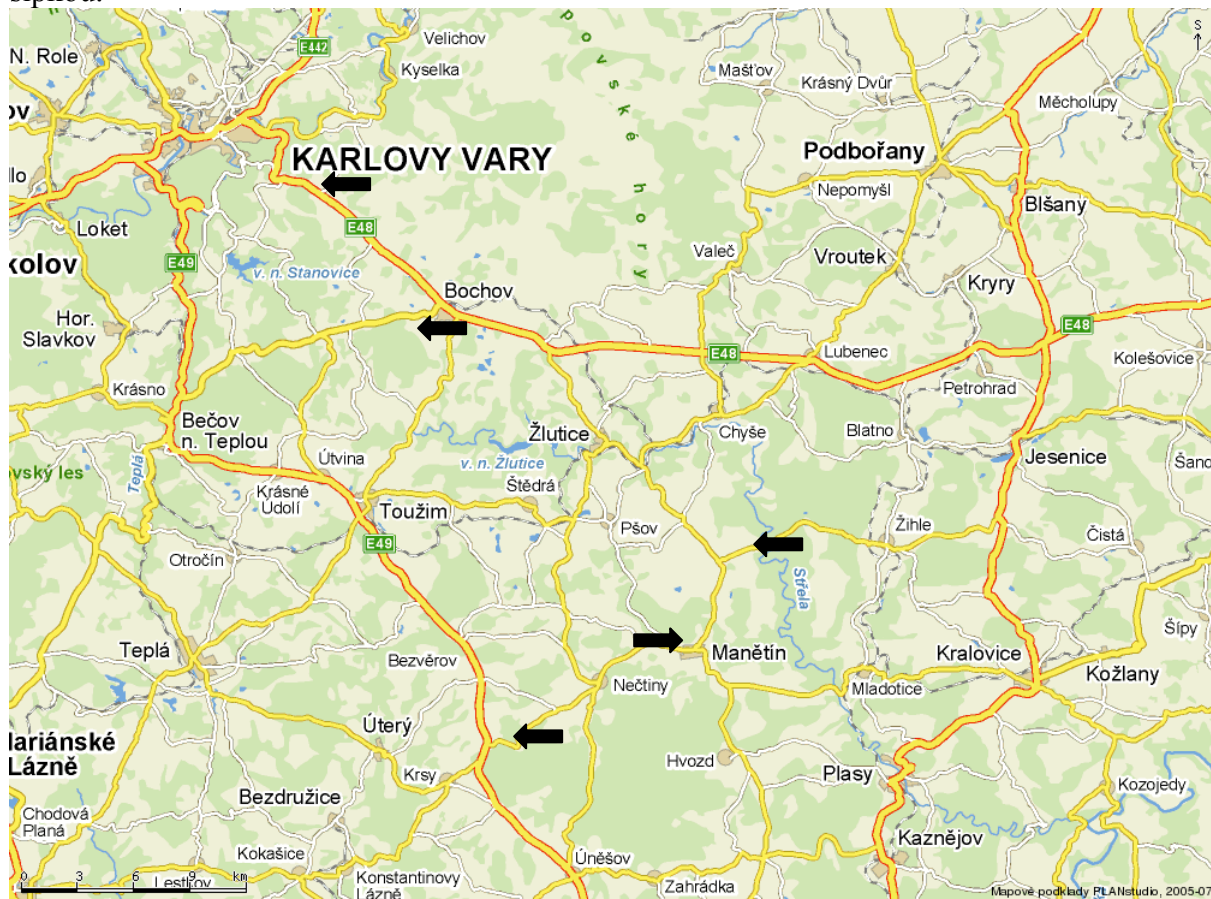
Třetí obcí, které byl udělen znak a prapor v letošním roce je obec **Ševětín**. Tato obec, leží přibližně 17 km severně od Českých Budějovic nedaleko silnice na Prahu. První písemná zmínka o obci pochází z konfirmačních knih z roku 1356. nejznámějším obyvatelem Ševětína byl pravděpodobně renesanční básník Šimon Lomnický z Budče. Ten se do Ševětína roku 1585 přiznal. Statek s hospodou, kde Šimon Lomnický žil ještě nedávno v obci stál, bohužel v roce 1985 zcela vyhořel, takže jediná památka na tohoto významného obyvatele Ševětína – pamětní deska je v současné době v malé expozici věnované tomuto významnému renesančnímu literátovi, která se nachází v místním kulturním domě. Nejvýznamnější kulturní památkou Ševětína je gotický kostel sv. Mikuláše, ve kterém byly při jeho opravě v roce 1993 objeveny nástěnné malby, které byly restaurovány. Barokní kostelní věž se nakonec dostala i do znaku této obce. V obci, která národopisně patří do oblasti „Pšeničných blat“, v současnosti působí folklórní Blatácký soubor písní a tanců, který vystupuje v bohatě zdobených blatských krojích a každé dva roky pořádá folklórní slavnosti „Setkání na Blatech“. Znak a vlajka byly obci uděleny rozhodnutím předsedy Poslanecké sněmovny PČR č. 20 ze dne 29.5.2007 a jeho popis je následující: „**Ve stříbrno-modře šikmo děleném štítě nahoře červená růže se zlatým semeníkem a zelenými kališními lístky, dole zlatá třípodlažní kostelní věž uprostřed s hodinami a oknem v prvním a třetím podlaží, zakončená černou cibulovitou střechou s makovicí a křížkem**“. Vlajka vychází opět ze znaku a její popis je: „**Bílo-modře šikmo dělený list. V žerďovém poli červená růže se žlutým semeníkem a zelenými kališními lístky, ve vlajícím poli žlutá třípodlažní kostelní věž uprostřed s hodinami a oknem v prvním a třetím podlaží, zakončená černou cibulovitou střechou s makovicí a křížkem**“.

Poslední dnes představovanou obcí, které byl udělen znak je obec **Kamenná**. Tato obec, ležící v podhůří Slepčích hor asi 5 km jižně od Trhových Svinů na úpatí Novohradských hor. Obcí, která leží v krásné, převážně zalesněné krajině prochází mnoho turistických tras, které návštěvníky přivedou k zajímavým vyhlídkovým místům, ale i kulturním památkám. Skládá se ze tří územních celků – Kamenné, Klačar a Kondrače. První písemná zmínka o Kamenné je z roku 1349, o Kondrači je první zmínka v roce 1367 a Klačary se poprvé připomínají v roce 1401. k významným architektonickým památkám patří hlavně kostel Nejsvětější trojice v Kondrači a také kaplička v Kamenné, která byla v roce 1993 opravena. Znak a vlajka byly obci uděleny rozhodnutím předsedy Poslanecké sněmovny PČR č. 20 ze dne 29.5.2007 a jeho popis je následující: „**V modrém štítě na stříbrných miskových vahách vykračující stříbrný kohout se zlatou zbrojí. Před kohoutem dvě pod sebou a mezi miskami jedna růže, všechny stříbrné se zlatými semeníky a zelenými kališními lístky**“. Vlajka vychází z uděleného znaku a její popis je: „**List tvoří svislé pruhy, žlutý, modrý a bílý v poměru 1:2:1. v Modrém pruhu na bílých miskových vahách vykračující bílý kohout se žlutou zbrojí**“.

Použitá literatura:

	<i>Ottův slovník naučný</i>
<i>August Sedláček</i>	<i>Hrady, zámky a tvrze České, díl III.</i>
<i>kolektiv autorů</i>	<i>Průvodce okresem České Budějovice</i>
	<i>Webové stránky jednotlivých obcí</i>
	<i>Inventáře obcí ve Státním okresním archivu v Českých Budějovicích</i>
<i>kolektiv autorů</i>	<i>Encyklopedie Českých Budějovic</i>

Naše červnová cesta mířila opět na západ naší vlasti, tentokrát ale poměrně daleko. vydali jsme se do západních Čech, kde jsme postupně navštívili objekty Andělská Hora, Hartenštejn, Manětín, Rabštejn nad Střelou, Preitenštejn a Nečtiny. Tyto objekty jsou na mapě vyznačeny šipkou.

První cíl naší cesty, zřícenina hradu Andělská Hora, se nachází pouhých 8 km jihovýchodně od Karlových Varů. Zajímavá je pověst, která se k tomuto objektu váže – jeho zakladatelem totiž měl být dvořan anglického krále, který se zamiloval do jeho dcery a protože otec této nerovné láске nepřál, tento šlechtic dívku unesl až do vzdálených Čech, kde s ní žil na tomto hradě – název získal hrad údajně podle toho, že hradní paní byla k poddaným tak vlídná, že připomínala anděla. Její otec ale po letech místo pobytu své dcery objevil, hrad se svým vojskem oblehl a hradní pán, snad nedopatřením se otrávil. Dokonce jsme v době nedávno minulé mohli vidět tento příběh v televizi jako pohádku. Historické prameny ale jsou trochu jiné.

Podle historických pramenů hrad vznikl na přelomu 14. a 15. století a jeho zakladateli byli majitelé nedalekého panství Bečov, páni z Rýzmburka. První písemná zmínka o hradě, který se tehdy jmenoval Englbürg, je z roku 1402 kdy jej vlastnil Boreš ml. z Rýzmburka. Dalším vlastníkem hradu spolu s celým bečovským panstvím se stal roku 1406 Oldřich Zajíc z Házmburka. Jeho majetkem byl hrad až do jeho smrti v roce 1414. V tomto roce připadl hrad jako odúmrť královské komoře. Za husitských válek se hradu zmocnil Jakoubek z Vřesovic, který hrad používal jako základnu pro ovládnutí okolí a výpady husitských vojsk do Bavorska. Před rokem 1437 byl hrad navrácen královské komoře a král Zikmund jej zapsal svému kancléři Kašparu Šlikovi. Tehdy byl hrad pravděpodobně pouze dřevěnou stavbou a protože byl ve zuboženém stavu, dokonce na jeho opravu přispěl i král Zikmund. Šlikové se postarali o stavbu nejstarší části tohoto hradu, který byl důležitým opěrným bodem, chránícím

cestu z vnitrozemí Čech ke Karlovým Varům. Král Jiří z Poděbrad se postaral vrácení hradu královské komoře a poté jej jako doživotní zástavu postoupil Zbyňkovi Zajícovi z Házmburka. Po jeho smrti hrad získal králův syn Hynek, kníže münsterberský, který hrad postoupil Janovi ze Štampachu. Kolem roku 1466 se ale hradu zmocnil míšeňský purkrabí Jindřich II. z Plavna, přední člen jednoty zelenohorské a králův odpůrce. Královské vojsko hrad získalo zpět až v roce 1469. Jako dědičný majetek získal hrad zpět roku 1482 rod pánů z Plavna, který koncem 15.století založil pod hradem městečko. Hrad se také po roce 1496 stal střediskem celého panství a to zřejmě bylo i příčinou rozsáhlé pozdně gotické přestavby

Andělská Hora – foto Ing. Milan Daněk

hradů. Ta ale byla také důvodem zadlužení rodu. Poslední významnou stavební činností na hradě byla výstavba dvoupatrového paláce na východní straně v polovině 16.století. potomci rodu poté byli nuceni majetek postupně rozprodávat, takže roku 1565 přešel hrad do majetku rodu Hasištejnských z Lobkovic, ale již po dvou letech se hrad dostal do rukou pánů z Fictumu a v roce 1570 Colonů z Felsu. Tito pánové byli velice aktivní za stavovského povstání a z toho důvodu byli odsouzeni ke ztrátě cti a majetku. Andělskou Horu koupil roku 1622 Heřman Černín z Chudenic. Roku 1635 byla Andělská Hora obsazena a vydrancována švédy. Jeho zánik jako sídla dovršil požár v roce 1718.

Po prohlídce této hradní zříceniny jsme se ještě před další cestou dozvěděli od p. Milece

zajímavé informace o jedné z pomocných věd historických – o sfragistice – nauce o pečetích. O tom jakou měly pečete historickou funkci a jaký byl způsob výroby pečetí. Při zajímavém povídání jsme si mohli prohlédnout ukázky kopií pečetí a také kopií několika různých listin.

Poté jsme se autobusem přesunuli k naší další zastávce – tentokrát do města Bochova, odkud jsme se pěšky vydali kolem památníku padlým k další zřícenině. Hrad Hartenštejn, stojící na vrcholu Zámeckého vrchu ve vzdálenosti přibližně 2 km jihozápadně od města Bochova byl založen pány z Plavna pravděpodobně v první polovině 15.století. jeho pravděpodobným úkolem byla ochrana města Bochova a panství rodu, které bylo stranou jeho tehdejšího sídla v Bečově. První písemná zmínka o hradu je z roku 1473, kdy jej páni z Plavna zastavili Bohuslavu ze Švamberka. Stejný osud měl hrad i v roce 1496, pouze s tím rozdílem, že zástavním majitelem byla Anna Cedvicová. Po smrti Jindřicha III. se jeho manželka provdala za Jana Mašťovského z Kolovrat, který se později psal „z Hartenštejna“. V roce 1554 získal neobývaný hrad Jindřich Mikuláš Hasištejnský z Lobkovic, který jej roku 1573 prodal spolu s Bochovem Adamovi st. Šternedorfovi ze Šterndorfu. Za jeho vlády byl hrad obnoven, ale majitel v něm nebydlel. Jeho potomci vyměnili hrad a město Bochov za statek Koštice s Jeronýmem st. Hrobčickým z Hrobčic. Roku 1608 jej koupila Marianna

Černínová v dražbě a od ní jej získal roku 1609 Vilém st. z Lobkovic a později Linhart Colonna z Felsu. Tento majitel připojil Hartenštejn k Andělské Hoře. V té době již nebyl hrad sídlem vrchnosti a koncem 18.století se o něm mluví jako o „zbořeném hradě“. Do dnešních dnů se dochovala okrouhlá věž, sklepy a zbytky tří bašt.

Vzhledem k tomu, že po návratu k autobusu již bylo téměř poledne, vyrazili jsme na domluvenou prohlídku dalšího objektu – tentokrát byl v našem hledáčku zámek v Manětíně. Tato oblast patřila českým knížatům, jejichž potomek – král Vladislav II. ji roku 1169 postoupil řádu sv. Jana Jeruzalemského – Johanitům, kteří si zde zřídili svou komendu. Původně zde stála tvrz a klášter, jejichž pozůstatky se nalézají v západní části současného zámku. Roku 1420 král Zikmund Lucemburský zastavil Manětín Bohuslavovi ze Švamberka. Jednotliví příslušníci rodu Švamberku jej drželi až do roku 1544, kdy byl prodán Volfovi Krajířovi z Krajku. Za účast v povstání proti Ferdinandovi I. V roce 1547 jej musel postoupit králi, který jej hned rok poté postoupil Jeronýmu Šlikovi z Holíče. Dalším majitelem Manětína byl od roku 1560 Jeroným Hrobčický z Hrobčic, který panství značně rozšířil a na místě bývalé tvrze nechal postavit renesanční zámek. Jeho syn musel panství pro dluhy prodat, a tak se Manětín roku 1617 dostává do majetku Kryštofu Karlovi z Roupova. Dlouho ale v majetku tohoto rodu nezůstal, protože mu byl zabaven pro účast ve stavovském povstání. Zkonfiskovaný Manětín koupila roku 1622 Ester Lažanská z Bukové - manželka Jiřího Mitrovského z Nemyšle, komisaře při reformační komisi. Dědictvím se poté Manětín dostal do vlastnictví Lažanským z Bukové, kteří jej vlastnili až do roku 1945. roku 1712 byl zámek spolu s polovinou města zničen požárem a tehdejší majitel – Václav Josef Lažanský z Bukové jej podle plánů Santiniho zcela přestavět. A v této podobě jej návštěvníci mohou vidět i v současnosti.

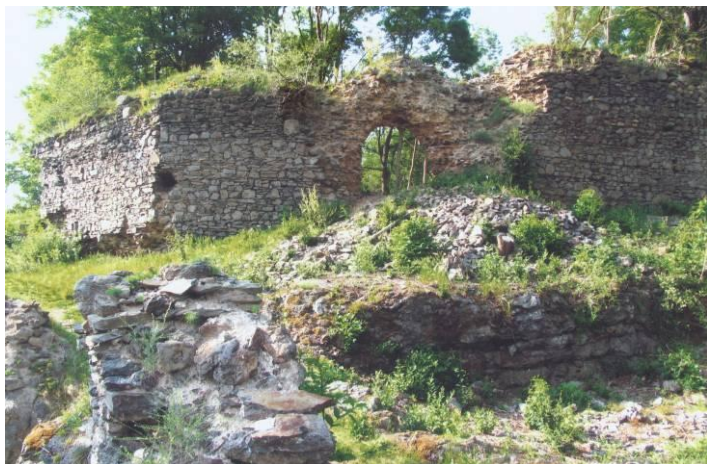

Zámek Manětín – foto Zdeněk Tibitanzl

Dalším objektem, který byl v plánu našeho výletu byl pozůstatek hradu, klášter, zámek a městečko Rabštejn nad Střelou, které se nachází asi 7 km severovýchodně od Manětína. Zakladatelem hradu na nepřístupném ostrohu řeky Střely byl na počátku 30 let 14.století Oldřich Pluh z Rabštejna, podkomoří krále Jana Lucemburského. Pod hradem založil

městečko a celé je obehnal hradbou, z níž se dodnes dochovaly jeho části a dvě okrouhlé bašty. Roku 1357 se hrad dostal do rukou krále Karla IV. a byl zařazen mezi královské hrady. Roku 1397 byl hrad králem postoupen jako zástava Benešovi Čertovi z Hořovic. Roku 1419 se hradu zmocnil Jindřich z Plavna ale později o něj opět přišel. Roku 1428 se jako jeho majitelé uvádějí Bušek a Jan Calta z Kamenné Hory. Roku 1433, když Bušek zemřel, stal se poručníkem jeho dětí Burian z Gutštejna, který nechal v blízkosti hradu vystavět karmelitánský klášter, který byl roku 1532 vybit a vypálen. Jeho synu Kryštofovi, který byl výbojný povahy byl majetek odebrán, dokonce byla proti němu vypravena vojenská hotovost, kterou vedl král Vladislav II. a po devět let byl ve vlastnictví krále, jeho nástupce Ludvík jej roku 1518 zastavil Šlikům. Šlikové značně sešlý hrad opravili a poté co roku 1532 vyhořel jej rozšířili o nové stavby. Někdy v 16.století byl na části tohoto hradu postaven nový zámek. Majetek byl stále majetkem krále a jeho zástavními pány se načas v letech 1564 – 1574 stali Švamberkové. Roku 1577 jej získal zpět císař Rudolf II. , který jej prodal roku 1578 Jaroslavovi Libštejnskému z Kolovrat a Jiříkovi Kokořovcovi na Štáhlavech a Žluticích. Od roku 1584 patřil celý jen rodu Libštejnských z Kolovrat. Vzhledem k účasti na stavovském povstání byl ale majetek rodu zkonfiskován a tak se majitelem Rabštejna roku 1638 stává Leonard Helfried z Maggau a po jeho smrti jej jeho vnučky prodávají roku 1665 hraběti Janovi Šebestiánovi z Pöttingu . nový majitel postavil v Rabštejně klášter servitů a jeho syn na místě původního hradu vystavěl barokní zámek. Roku 1714 se Rabštejn stal majetkem Černínů z Chudenic, roku 1733 jej po smrti Františka Josefa Černína koupila Anna Barbora Krakovská z Kolovrata od ní jej koupil roku 1748 Maxmilián Václav Lažanský z Bukova. Rod Lažanských je držel až do roku 1945.

V tomto městečku, které je velice zajímavé jsme měli trochu více času, takže jsme měli možnost si je detailně prohlédnout. Je velice malebné a v jeho okolí kromě zmíněných objektů jsou k vidění například také obranné pevnůstky z období roku 1938.

Zřícenina hradu Preitenstein – foto Zdeněk Tibitanzl

Posledním objektem na naší červené cestě za památkami byly Nečtiny. Konkrétně novogotický zámek a také mnohem starší zřícenina hradu, která se jmenuje Preitenštejn. Nečtinské zboží získal od pánů z Nečtin král, který jej zastavoval různým šlechticům. Hrad založili Pluhové z Rabštejna na nedalekém a nevysokém kopci s příkrými stěnami a dali mu název Breitenštejn (v překladu „Široký kámen“). Karel IV. nechal zapsat do zákoníku „Majestas Carolina“ také tento hrad a vykoupil jej.

Panství bylo poté dlouhou dobu ze jeho vlády a vlády jeho syna Václava IV. teprve ke konci 14.století jej král nechal zapsat Petrovi Zmrzlíkovi ze Svojšína, ale ten jej již roku 1407 vyměnil s Oldřichem Hullerem za Orlik. Nedlouho poté je hrad opět v majetku krále, který jej zastavil Ducovi Něprovi z Vařin. Za husitských válek hrad vlastnil Zbyněk z Kočova – zachránce města Plzně, kam s pomocí jednoho z husitských hejtmanů – Přibíka z Klenové propašovali potraviny. Před rokem 1441 postoupil hrad panu Burianovi z Gutštejna, jehož potomci museli panství opět vrátit králi. Ferdinand I. Jej zastavil Hanušovi Pluhovi z Rabštejna jehož syn o panství přišel kvůli své účasti v povstání proti králi. Hrad byl vypálen a postupně podlehl zkáze. Nečtinské panství nechal připsat Ferdinand I. Floriánu Gryspekovi z Gryspachu, který jej roku 1557 získal do dědičného vlastnictví. Ten nechal pod vrcholem,

na kterém stával hrad vystavět renesanční zámek. Roku 1623 byl ale majetek rodu konfiskován a od královské komory jej koupil Gottfried Hertl z Leitersdorfu aby jej v roce 1637 prodal Polyxeně Kokořovcové na Žluticích. Rod Kokořovců k zámku přistvěl barokní budovu, ale z důvodu dluhů byli jejich potomci nuceni panství prodat svému strýci Ferdinandu Hroznatovi Kokořovci na Žluticích v majetku jehož potomků zůstaly Nečtiny do roku 1789. V tom roce totiž rod vymřel po meči Františkem Kokořovcem a dědictví převzali jeho neteře provdané Lažanské z Bukové. Roku 1839 koupil Nečtiny hrabě Emanuel Mensdorf-Pouilly, který panství značně zvelebil a zámek přestavěl. Jeho syn Alfons zvolil Nečtiny za své hlavní sídlo a zámek rozšířil a přestavěl v novogotickém stylu. K zámku byla přistavěna také třípatrová věž a nedaleko zámku byla roku 1858 vystavěna novorománská hrobka rodu s centrální kopulí. Majetkem rodu byl zámek až do roku 1945.

**Zámek Nečtiny a hrobka rodu Mensdorf-Pouilly – pohled od Preitensteina
foto Zdeněk Tibitanzl**

Po prohlídce hradu na vrcholu kopce, zámku a hrobky jsme se již vydali na cestu k domovu.

V dnešní galerii si přiblížíme čtyři rody, které mají ve svém štítu heroldské znamení, které se nazývá „kůl“. Jedná se o starý kultovní symbol, těšící se všeobecné vážnosti, symbol aktivity, čínorodosti, tvůrčí síly a mužnosti. Je tvořen dvěma svislými čarami, vedoucími od horní hrany štítu k dolní hraně štítu. Na něm vzniká pruh odlišné barvy od barvy štítu. Podle toho, jak je tento svislý pruh široký se v heraldice hovoří o kůlu, kolíku nebo pruhu. Toto erbovní znamení bylo rozšířeno na Plzeňsku, kde existovalo několik rodů s tímto znamením – Kaničtí z Čachrova, Lukavští a Sudové z Řeneč, Španovští z Lisova, Miřkovští a Fremuntové ze Stropčic nebo páni z Roupova. A kromě těchto rodů, z nichž dva jsou v našem dnešním výběru Vám představím ještě další dva rody.

Španovští z Lisova jsou prvním dnes představovaným rodem. Jedná se původně o vladýckou rodinu původem z Lisova na Domažlicku, povýšenou koncem 16.století do panského stavu. Prvním významnějším příslušníkem rodu byl Mikuláš Španovský, hejtman vojsk krále Matyáše, později ve službách Rožmberků zakoupil několik vesnic v okolí Příběnic. Jeho potomek, syn Oldřich se stal hejtmanem v Bechyni a také získal městečko Pacov. Nejvýznamnějším příslušníkem rodu byl Michal Španovský, který se stal podkomořím věnných měst, královským radou a nejvyšším zemským písařem. On také pro rod získal Miličín, Mladou Vožici, Šelmberk a část Přeštic. Ale jím sláva rodu vyvrcholila a poté již rod pouze dožíval, aby v 17.století zmizel docela. Snad pouze ve Slezsku se příslušníci rodu připomínají ještě v 19.století.

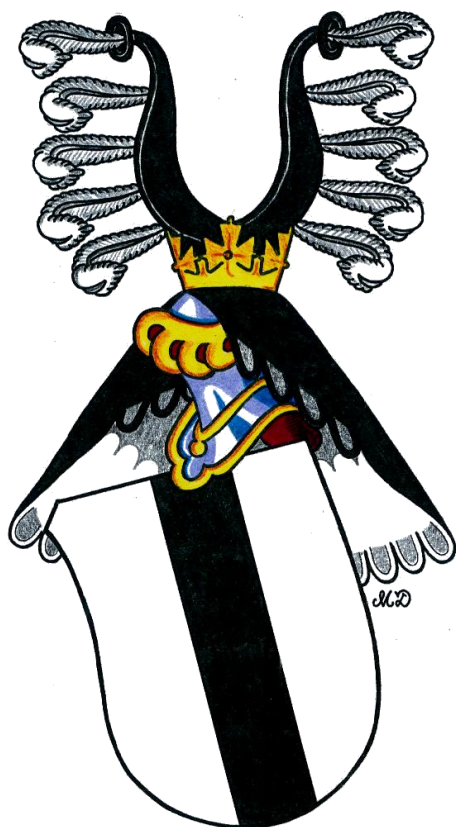
Rod **Mitrovských z Nemyše**, původem vladýcký rod ze vsi západně od Mladé Vožice to dotáhl ještě dále. První zmínka o něm je z konce 14.století. v průběhu 16.století se rod rozdělil do několika větví. Jedna z nich našla svůj domov na Mladoboleslavsku a z ní pocházel i Jiří ml. Mitrovský, který byl v letech 1623-28 purkrabím Pražského hradu a zemským soudcem. Také na Moravě se usídlila jedna z větví rodu, která vlastnila několik panství na Moravě a ve Slezsku. Maxmilián Mitrovský byl krajským radou a hejtmanem kladského hrabství. On také dosáhl počátkem 18.století povýšení rodu do panského stavu. Ale i další příslušníci tohoto rodu zastávali významné úřady a některé větve rodu dosáhli dokonce i povýšení do hraběcího stavu. Vilém Mitrovský vyženil hrad Pernštejn, který nechali jeho potomci nákladně obnovit a který zůstal v jejich držení až do roku 1945. Hubert Mitrovský, poslední držitel hradu byl také posledním mužským potomkem a s ním rod roku 1980 vymřel po meči.

Netvorští z Březí jsou dalším českým vladýckým rodem, který měl ve svém erbu kůl. Tento rod pocházel podle jednoho pramenu z Březí u Týna nad Vltavou, podle jiného zase z Příbramska. Na počátku vlastnil rod malé statky Březí, Netvořice, Čechtice a tvrz Břežany na Dobříšsku. Aleš Netvorský se stal r. 1578 regentem konopištského panství, oženil se s Mariannou Beřkovskou z Šebířova, Václav Ferdinand Netvorský získal v Praze na Karlově náměstí dům, který byl později nazýván „Faustův“. Z příslušníků rodu vynikl snad pouze Jan Vojtěch Netvorský, který se stal roku 1755 hejtmanem Berounského kraje. Většina příslušníků rodu působila ve vojenských službách. Václav Ferdinand koupil v roce 1757 Pluhův Žďár, ale i když byl dvakrát ženat, neměl mužských potomků a tak jeho smrtí rod vymřel po meči.

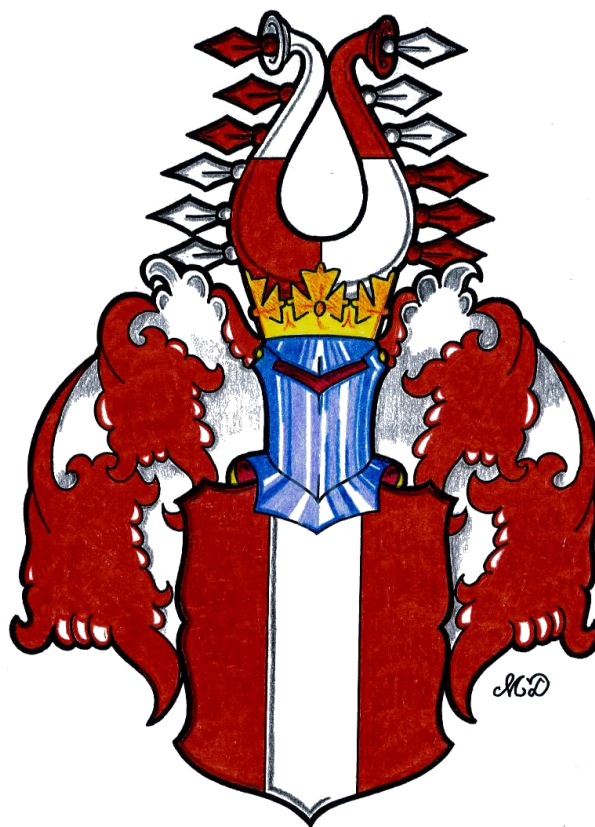
Posledním rodem dnes představovaným jsou vladýkové **ze Stebna** na Lounsku. Rod je připomínán v polovině 15.století., v následujícím století se rod rozdělil na dvě větve – Zvěstý ze Stebna a Anděly ze Stebna. Nikdo z příslušníků rodu ale nezastával důležitý úřad.

Doporučená literatura:

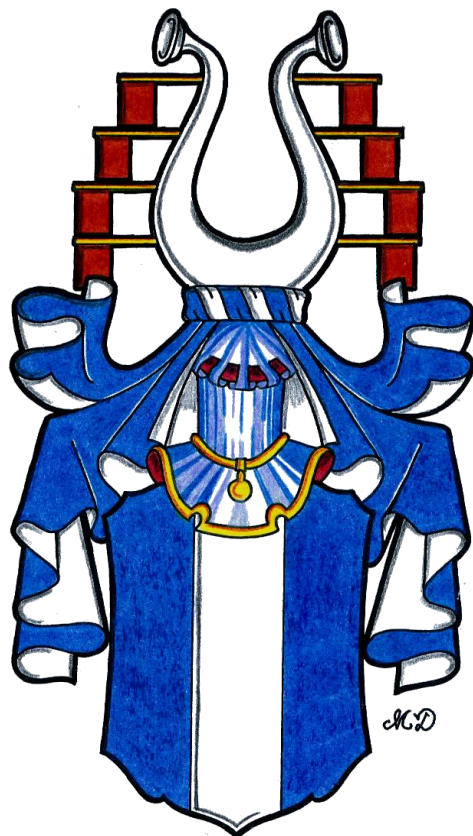
Jan Halada	<i>Lexikon české šlechty, Akropolis, Praha 1999</i>
J.Janáček, J.Louda	<i>České erby, Albatros, Praha 1998</i>
Milan Mysliveček	<i>Erbovník I. + II., Horizont, Praha 1990</i>
Milan Mysliveček	<i>Velký erbovník I. + II., Fraus Plzeň</i>

Španovští z Lisova

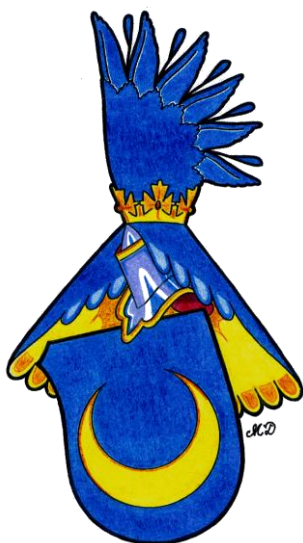
Mitrovští z Nemyšle

ze Stebna

Netvorští z Březí

z Vřesovic

z Fictumu

Colonna z Felsu

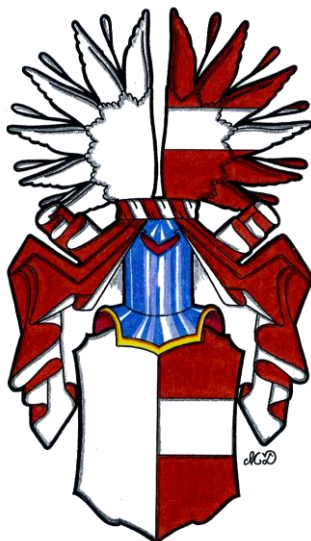
z Roupova

Lažanští z Bukové

Calta z Kamenné Hory

z Kočova

Gryspokové z Gryspachu

Mensdorf-Pouilly